

Dokumentumszolgáltatás és könyvtárközi kölcsönzés a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárában

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára 2001. január 1-jétől az univerzitás egységes irányítású és szerkezetű, az egyetem rektorának közvetlenül alárendelt központi egysége, amely közös és egységes feladatokat szolgál, különös tekintettel az információhoz való korszerű hozzáférésre az egyetem minden polgára számára.

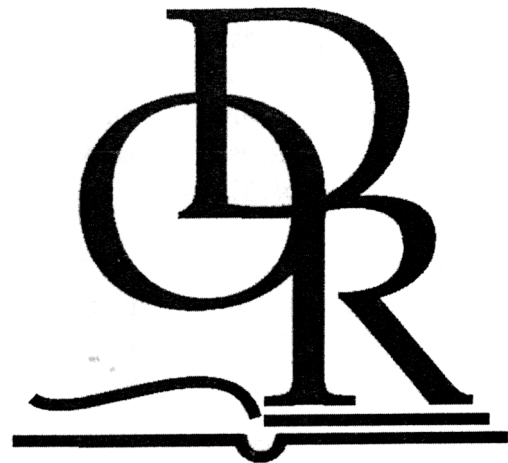
Az 1997. évi CXL. törvényben foglaltak szerint nemzeti gyűjtőkörű nyilvános könyvtár. Országos és regionális feladatkörű könyvtárként a Magyarországon kiadott minden könyvtári dokumentum-típusból kötelepéldányban részesül, az Országos Dokumentumellátási Rendszer lelőhely-nyilvántartó központja, fogadja az adatokat és teljes gyűjteményéből szolgáltat az ODR-ben.

Az egyesített könyvtár állománya meghaladja a hatmillió kötetet, kurrens *külföldi* előfizetett folyóiratcímeinek száma ezeröttszáz. Ehhez járul a közel ötezer magyar cím. Éves gyarapodása 38 ezer kötet, melyből 13 ezer a vásárlás. Elektronikusan elérhető adatbázisai minden tudományterületet lefednek, számuk mára több százra duzzadt.

Több mint ötezer folyóiratcímhez biztosít hozzáférést olvasóinak és a külső felhasználóknak vagy teljes szövegben, vagy tartalomjegyzék, illetve absztrakt formájában.

A könyvtár feladatainak ellátását szolgáló gyűjteményépítő tevékenységet a jogszabályok, az egyetem által megszabott kritériumok, a Gyűjteményépítési Szabályzat, továbbá két- és többoldalú kooperációs megállapodások határozzák meg.

A könyvtár nyilvános könyvtár. A könyvtári rendszernek nyilvános egységei és nem nyilvános, kari/intézeti/tanszéki egységei vannak. A rendszer nyilvános egységei:

ORSZÁGOS DOKUMENTUM-ELLÁTÁSI RENDSZER

A DEENK Általános és Nemzeti Gyűjtemények Könyvtára

A debreceni egyetemen képviselt tudományok irodalmát teljességükben, a határterületekét válogatva gyűjti.

Nemzeti gyűjteményét az 1952-től Magyarországon kiadott dokumentumok (kötelepéldányok) és az 1952 előtt hazánkban megjelentetett művek alkotják.

Levélcím: 4010 Debrecen, Pf. 39.

Tel./fax: (52) 410-443

E-mail: kölcsönzés: loan@lib.unideb.hu
könyvtárközi: ill@lib.unideb.hu

A DEENK Agrártudományi Könyvtára

Gyűjtőkörét a mezőgazdasági tudományok és határterületeik alkotják.

Levélcím: 4032 Debrecen, Böszörményi út 138.

Tel./fax: (52) 413-385

E-mail: zsu@lib.unideb.hu

A DEENK Kenézy Könyvtára

Gyűjteményét az orvostudomány és határterületei jelentik.

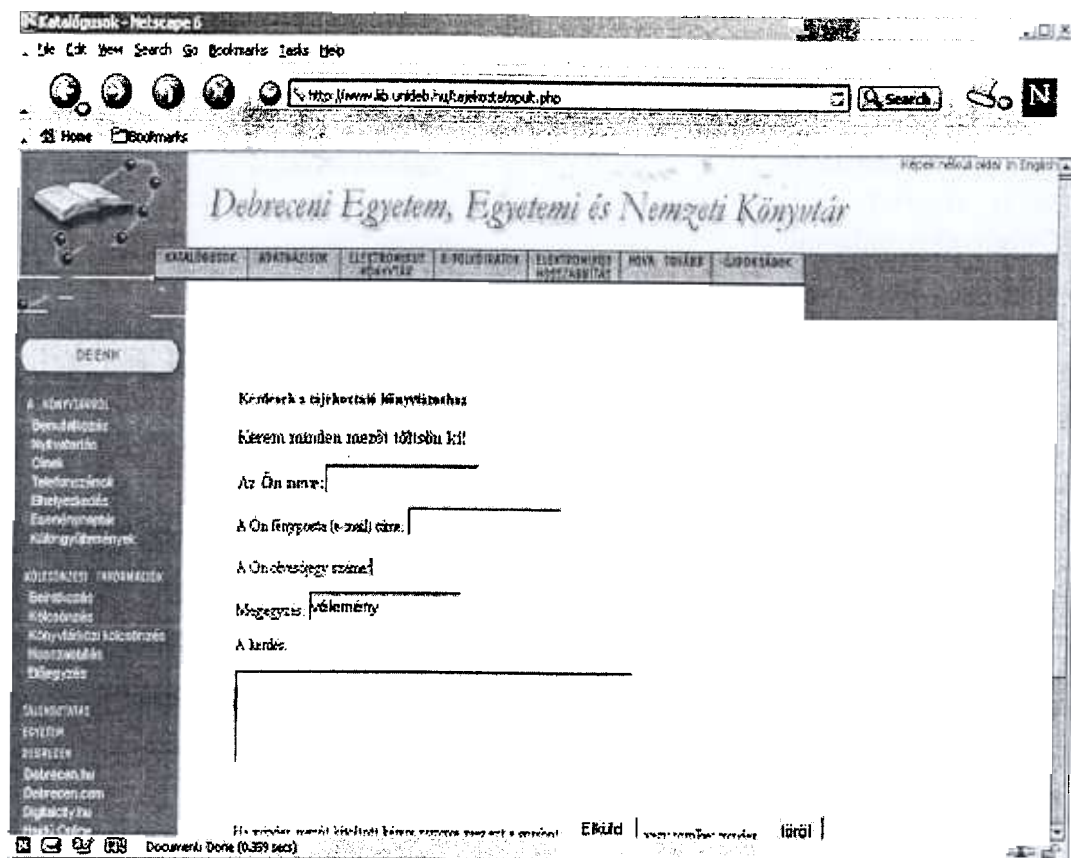
Levélcím: 4010 Debrecen, Pf.18.

Tel./fax: (52) 413-847

E-mail: kenezy@lib.unideb.hu
könyvtárközi: kkozi@lib.unideb.hu

A DEENK Társadalomtudományi Könyvtára, Műszaki Főiskolai Könyvtára, Pedagógiai Főiskolai Kari Könyvtára és a Konzervatórium Könyvtára állományával szintén részt vesz a könyvtárközi kölcsönzésben.

A felhasználók általános tájékoztatását segíti elő a honlapon található kérőlap, melyet egyaránt igénybe vehet saját dolgozó vagy hallgató és külső használó.

VOCAL adatbázisban a <http://www.vocal.lib.klte.hu> címen, másrészt a könyvtár honlapján a helyi önálló katalógusokban (NAGYK, Kenézy, Agrártudományi). A számítógépes katalógusok az 1985 óta könyvtári állományba került valamennyi tudományterületet felölelik. A NAGYK katalógusában érdemes keresni az irodalom, a történelem, a földrajz, az idegen nyelvek, a jog, a közgazdaság-, a természet- és a műszaki tudományok köréből kikerülő műveket, valamint az általános és ismeretterjesztő témákban megjelent dokumentumokat. A Kenézy Könyvtár és az Agrártudományi Könyvtár katalógusa az orvosi és mezőgazdasági gyűjteményeket foglalja magában.

ODR-támogatások

A könyvtári rendszer három tagja részesült támogatásban

A könyvtár 1985 óta építi számítógépes katalógusát, 1993 óta a Voyager/Corvina integrált könyvtári rendszert használja. Saját katalógusait webes felületen biztosítja, a <http://www.lib.unideb.hu> címen. A könyvtári rendszer-állományát többféle módon is lehet keresni, egyrészt a

az elmúlt években mint ODR szolgáltató intézmény. A támogatást főként dokumentumbeszerzésre fordította a könyvtár. Az összeg nagyobb részét a könyvtárközi kölcsönzésben keresett magyar nyelvű dokumentumok többszempéldányainak beszerzésére fordítottuk. Az idegen nyelvű álló-

Könyvtárközi szolgáltatások és támogatások 1998–2002

	Szolgáltatás			Támogatás		
	Eredetiben	Másolatban	Elektronikusan	Dokumentumvásárlás	Technikai eszköz	Szoftver
DEENK NAGYK	25765	4054	12	17 900 000	4 117 000	2 300 000
DEENK Agrártudom. Kvt.	279	289	0	2 400 000	600 000	0
DEENK Kenézy Könyvtár	325	18 360	16	9000 000	3 350 000	200 000

	Küldött dokumentum				Kapott dokumentum			
	Beérkezett kérések	Másolatban			Küldött kérések	Másolatban		
Eredeti		Nyomtatott	Elektronikus	Eredeti		Nyomtatott	Elektronikus	
Könyvtárközi kölcsönzés	17 893	9 126	6 555	29	3 703	1 859	1 256	206
Küldött dokumentumok összesen:	15 710			Kapott dokumentumok összesen:			3 321	
Teljesítési százalék:	87,80%			Teljesítési százalék:			89,70%	

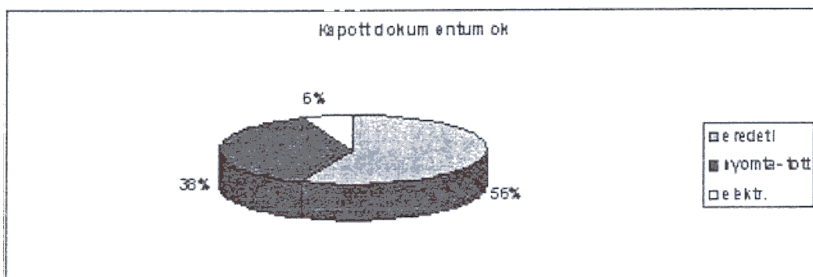
mány gyarapításánál elsősorban az új doktori iskolák könyvtári igényeit vettük figyelembe, valamint az oktatáshoz szükséges legfrissebb monográfiákat igyekeztünk megvenni. A magyar állomány gyarapításánál egyaránt támaszkodtunk a KELLÓ katalógusára és a helybeli könyvesboltok megtekintésére küldött könyvkínálatára. Mindkét esetben jelentős kedvezményt tudtunk érvényesíteni.

A technikai eszközök beszerzésére kapott támogatásból egyrészt az elektronikus könyvtárközi kölcsönzés bevezetéséhez szükséges hardvert és szoftvert vásárolták meg az ODR könyvtári egységek, másrészt a nagy másolási igényeket kiszolgáló reprográfiai szolgáltatásokat kellett ellátni új, korszerű, alacsonyabb üzemeltetési költséggel működő másológépekkel.

A hardver jelen esetben PC-ket, nyomtatót és az ARIEL szoftverrel kompatibilis szkennert jelent.

A legelső megállapításunk a statisztikával kapcsolatban az lehet, hogy a küldött dokumentumok száma évekre visszamenőleg többszöröse a kapott dokumentumokénak. A másik észrevétel az lehet, hogy a saját kutatók/hallgatók által kért dokumentumok száma csak minimálisan változik. Ennek oka elsősorban abban keresendő, hogy ugrásszerűen megnőtt az elektronikus adatbázisok és folyóiratok használata és az azokból történő letöltés, illetve nyomtatás.

Az eredeti dokumentumok tartalmi megoszlására vonatkozóan nem lehet nagyon pontos statisztikát közölni. A randomszerűen végzett felmérések alapján megállapíthatjuk, hogy a kért

eredeti művek húsz-huszonöt százaléka a pedagógiai irodalomból kerül ki, hasonló aránnyal képviseltetik magukat a közgazdasági/általános jogi témákkal foglalkozó könyvek. Szintén jelentős az aránya az ismeretterjesztő műveknek. Nagy számban kérnek angol nyelvű műveket, és nem elhanyagolható az egészen speciális kérések száma sem.

A kapott/teljesített valamint a kért/teljesített kérések aránya megközelíti a kilencven százalékot, ez a százalékos arány a könyvtárat mindenképpen a nagyon jól teljesítő ODR-tagok sorába emeli.

A DEENK könyvtári rendszerének elsőrendű feladata saját egyetemi polgárainak információ-ellátása. Ennek érdekében számos felhasználóbarát fejlesztés indult el, illetve fejeződött be. Ezek közé tartozik például az a lehetőség, hogy az olvasó saját vonalkódját begépelve az interneten ellenőrizheti kölcsönzéseit. Ugyanilyen kényelmi szempontokat szolgál a webes könyvtárközi kölcsönzési formanyomtatvány is.

Könyvtárközi kölcsönzés

folyóiratok > könyvek

A kölcsönkérő adatai:

Név: _____
Telefonszám: _____ Olvasójegy száma¹: _____
Intézmény: _____
Értesítési cím²: _____

A kérés adatai:

Kéri külföldről is¹? Igen Nem

Fizetés módja²: _____

Dokumentumtípus: _____

¹ pl.: TH 0001234
² E-mail vagy postai cím.

¹ 20 oldalig ~ 4€
² Készpénz vagy intézményi keret terhére.

A dokumentum (folyóirat, cikk) adatai:

Folyóirat címe: _____
Cikk szerzője: _____
Cikk címe: _____
Év _____ Kötet _____ Szám _____ Oldalszám _____ ISSN _____ 000

További információk, segítség:

Dinya Zoltánné (5522)

Valótlan adatok feltüntetése esetén a kérést töröljük!

ELKÜLD

TÖRÖL

zi kölcsönzéssel kapott küldeményeket a kérő könyvtárak térítés nélkül küldhetik vissza. A visszaküldő könyvtárnak csak a küldeményben mellékelt nyomtatványt kell felragasztania a csomagra.

A szerződés a DEENK esetében elég bonyolult volt, hiszen hét eltérő postai címmel és postafiókkal rendelkező egységet foglal magában.

Annak ellenére, hogy ezzel tetemesen megnő az adminisztráciánk, azt reméljük, hogy a szerződés megkötése jelentősen fogja segíteni könyvtárközi kölcsönzést kérő partnereink munkáját.

Virágos Márta
marta@lib.unideb.hu

Az elektronikus könyvtárközi kéréslap az egyetem hallgatói és dolgozói számára készült, de értelemszerűen használhatják a könyvtárak és a külső felhasználók. A módosított változat is hamarosan elérhető lesz.

A könyvtárközi szolgáltatás színvonalában már az 1990-es évek közepétől jelentős változás állt be, az elektronikus dokumentumszolgáltatás lehetőségeinek felfedezésével és fokozatos alkalmazásával. Az ARIEL szoftver megismerésére és megvásárlására 1997-ben nyílt lehetőség először a könyvtárban. Az elmúlt esztendőben több ARIEL szoftver beszerzésére volt mód, így a DEENK könyvtári rendszerében a nagyobb szolgáltató egységek mindegyike tudja fogadni és küldeni elektronikusan a dokumentumokat.

Az ország egyik legnagyobb könyvtárközi szolgáltatójaként fontosnak tartjuk a kisebb könyvtárak lehetőségeinek növelését is. Ennek érdekében kezdeményeztük – több megyei könyvtár példáját követve – a Magyar Postánál az ajánlott, értékbiztosított válaszküldemények térítésmentes felvételét és kézbesítését. Ez annyit jelent tehát, hogy a könyvtárunkból könyvtárkö-

Kalandozás a DENK honlapján: Régi és ritka könyvek gyűjteménye

A könyvtár mintegy 30 000 régi könyvet tartalmazó különgyűjteménnyel rendelkezik, amelybe az 1800 előtt megjelent külföldi és az 1850 előtt kiadott magyar, illetve magyar vonatkozású kiadványok tartoznak. E ritka, védett könyvek gyűjteményének gerincét a nemzeti gyűjtőkörű könyvtári funkciókból eredően a hungarika-anyag képezi.

A könyvtár ebben az állományrészben őriz jelentős számú 1500 és 1600 között megjelent igen értékes antikvát. Itt kaptak helyet egyéb, könyvészetileg értékes anyagok, díszművek, kuriózumok, minikönyvek, nyomtatásuk, illetve kötésük szempontjából ritka könyvek.

A régi könyvek döntő többsége 1945 után került a könyvtár birtokába. Az állomány e korai rétegének jelentős hányadát a régi magyarországi egyházi nyomtatványok alkotják, nem egy köztük helyi, debreceni vonatkozású.

A régi nyomtatványok között található Thuróczy János: Chronica Hungarorum című művének 1488-as brünni kiadása. Az állomány-
nak ezt a legrégebbi magyar vonatkozású, fa-
metszetekkel illusztrált díszes ősnymtatványát
41 magyar vezér és király szövegközi arcképe
díszíti.

*I. Szent István király fametszetes arcképe a
Thuróczy krónikában. Az uralkodó trónon ül, a
királyok nélkülözhetetlen jelvényeivel, koronát
visel, jobbában jogart, baljában országalmát
tart:*

E könyvek az egyetemen folyó tudományos
kutatást és oktatást szolgálják. A régi könyvek
történetének kutatásával, a possessori és margi-
nális bejegyzések feltárásával a könyvtár tudomá-
nyos munkatársai az 1960-as évek óta foglal-
koznak.

*Egy másik, kéziratoss kottába kötött könyvritka-
ság:*

Az ODR egy fogadó könyvtár szemszögéből: Könyvtárközi kölcsönzés a balassagyarmati Madách Imre Városi Könyvtárban

*„Az életnek értéket csak a szolgálat adhat,
amellyel az emberek ügye felé fordulunk.”
(Márai Sándor)*

A balassagyarmati Madách Imre Városi Könyv-
tárat 1950-ben alapították. Sokáig kis alapterü-
leten, nehéz, korszerűtlen körülmények között
működött. 1989-ben adták át – Reimholz Péter
tervei alapján – az 1108 négyzetméter alapterü-
letű épületegyüttest.

Könyvtárunk feladata, hogy a városban és
vonzáskörzetében élők számára elérhetővé tegye
a munkához, a tanuláshoz, a kutatáshoz, a kul-
turálódáshoz és a szabadidő tartalmas eltöltésé-
hez szükséges információkat.

A könyvtár gyűjteménye közel százezer do-
kumentumot számlál, amelynek túlnyomó része
könyv. A folyóiratok száma 118, több mint négy-
ezer audio- és videokazetta, valamint CD is a
használók rendelkezésére áll.

A beiratkozott olvasók száma a 2002. év
végén 4321 fő volt. Több mint hatvan százalé-
kuk valamilyen iskolatípusban tanuló diák. A vá-
ros 17 906 főnyi lakosságának huszonnégy szá-
zaléka regisztrált olvasó, ami jelentősen megha-
ladja az országos átlagot.

Az információs társadalom korában elenged-
hetetlen, hogy lépést tartsunk a technika fejlődé-
sével. A különböző könyvtári munkafolyamato-
kat a számítógép segítségével egyre gyorsabban
és pontosabban tudtuk megoldani, majd az 1999.
év végétől könyvtárunk a TextLib integrált rend-
szert használja. A számítógépes kölcsönzés 1999
decemberétől három gépen zajlik, s az olvasók
két terminálon tájékozódhatnak az állományról. A
Helytörténeti Gyűjtemény anyagának digitalizálá-
sát folyamatosan végezzük, mára multimédiás CD-
ROM-on kereshető a Horváth Endre pénzjegy-
tervező, grafikusművész életét és munkásságát
bemutató anyag, a balassagyarmati és Nógrád
megyei képeslap-, fotó- és diagyűjtemény, vala-
mint az összes aprónymtatvány.

Könyvtárunk sokrétű tevékenységet végez, nagy hangsúlyt fektet a tradíciók és a kultúra ápolására, ennek jegyében színvonalas rendezvényeket, programokat szervez gyermek és felnőtt olvasóinak egyaránt. A hagyományos szolgáltatások közül az egyik legnépszerűbb a könyvtárközi kölcsönzés, mely során az olvasók által keresett, de könyvtárunk állományából hiányzó dokumentumokat más, nagyobb gyűjtőkörű intézményektől kérjük kölcsön. 1998 előtt a hagyományos, papír alapú kéréslapokat használtuk a kérések továbbítására. A szolgáltatás ekkor nem működött zökkenőmentesen, mert a kéréslap útját nem tudtuk nyomon követni. További hátrányt jelentett a hosszú postai átfutási idő, és sok esetben az olvasókhoz már későn érkezett a dokumentum.

Könyvtárunk életében nagy változást hozott az 1997-es év, mert ekkor került sor az internetkapcsolat kiépítésére. Ezzel a tájékozódásnak, az információk megszerzésének új, modern formáját vehettük igénybe. Megismertük az internetes adatbázisokat, a különböző keresési technikákat, tájékozódunk más könyvtárak gyűjteményéről, szolgáltatásairól, igénybevettük a világháló adta lehetőségeket az olvasói kérések teljesítésénél. Ennek a korszerű technikának az alkalmazása lehetővé tette, hogy néhány szolgáltatást új alapokra helyezünk, többek között a könyvtárközi kölcsönzést is. Ennek előfeltételként 1998-ban megalakult az Országos Dokumentumellátási Rendszer (ODR), melynek fő célkitűzései között szerepelt az információk és a dokumentumok gyors hozzáférhetővé tétele. Így 1999-től kezdve a könyvtárközi kölcsönzést is az ODR igénybevételeivel, az interneten keresztül bonyolítjuk.

Kíváncsian ismerkedtünk az adatbázissal, elnyerte tetszésünket a könnyen áttekinthető, egyszerű keresési felület. Továbbá nagy előny, hogy kérésünket konkrétan ahhoz az intézményhez irányíthatjuk, ahol a státusinformációk alapján biztosan megtalálható a keresett dokumentum. Hamar megbarátkoztunk ezzel az új lehetőséggel, és örömmel tapasztaltuk, hogy a postai átfutási idő is jelentősen lerövidült. Olvasóink meglepedésére még olyan dokumentumokat is megkaptunk, amelyek ritkaságnak számítanak, régi kiadású, értékes könyvek. A kollégákkal folyamatos kapcsolatot tartunk, ők rendkívül segítőkészek, azonnal tájékoztatnak e-mailben, hogyha a

kért dokumentumot valamilyen okból mégsem tudják küldeni. Lehetőségünk van előjegyzést kérni a műre, vagy fénymásolatban bocsátják a rendelkezésünkre. A tapasztalataink annyira kedvezőek voltak, hogy a könyvtárközi kérések teljesítésénél szinte kizárólag ezt a formát használjuk. Kéréseink zömét az ODR-adatbázis űrlapján bonyolítjuk, de előfordul, hogy e-mailt írunk az adott intézménybe. Elsősorban a nagy gyűjteménnyel rendelkező könyvtárakhoz (Debrecen, Szeged, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Pécs), néhány esetben speciális gyűjtőkörű intézményekhez fordulunk (BME-OMIKK, OPKM, OIK).

A teljesített könyvtárközi kérések az elmúlt években

	2000	2001	2002
Könyv Ebből:	176	265	222
szépirodalom	23	67	34
szakirodalom	153	198	188
Fénymásolat	12	48	86
<i>összesen</i>	<i>188</i>	<i>313</i>	<i>308</i>

A szolgáltatás népszerűségét mutatja, hogy a kérések száma évről évre növekszik. Nagyrészt szakkönyveket keresnek. Egy-egy téma legfrissebb információi a folyóiratokban jelennek meg, ezeket fénymásolatban szerezzük meg olvasóinknak, akik elégedettek a szolgáltatás gyorsaságával és pontosságával.

Kik veszik igénybe a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségét? Elsősorban főiskolások, egyetemisták, pedagógusok, kutatók. Ők azok, akiknek szükségük van tanulmányaikhoz, illetve munkájukhoz olyan meghatározott dokumentumokra, amelyek nem tartoznak szorosan könyvtárunk gyűjtőkörébe, vagy éppen nem hozzáférhetők. Ez a szolgáltatás rendkívül nagy segítség az esti és levelező képzésben részt vevő hallgatóink számára, mivel ily módon könnyen hozzájutnak a szükséges szakirodalomhoz.

Reméljük, hogy ez a kedvező tapasztalat a jövőben is megmarad, és továbbra is számíthatunk a kollégák segítőkészségére.

*Cserni Tünde
Kosik Szilvia*

A Debrecen helytörténeti irodalma című bibliográfia módszertani tanulságai

A válogatás

Az összeállító gondolatai*

Személyes vallomással kezdem: életem egyik főművének tekintem ezt a bibliográfiát. Mint ahogy a kötet elején olvasható tájékoztatóban is leírtam, mintegy harmincöt esztendő adatgyűjtő munkájának terméke. S ha valaki egy kicsit előbbre lapoz, még egyszer találkozik ezzel a számmal: a véletlen úgy hozta, hogy házasságkötésünk harmincötödik évfordulója csaknem egybeesett a bibliográfia megjelenésének időpontjával. Úgy érzem, a feleségem megértő türelme, szerető támogatása nélkül ez az összeállítás sem születhetett volna meg. Köszönettel tartozom munkahelyi vezetőimnek, a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár igazgatóinak, *Arató Attilának*, *Simon Zoltánnak* és *Gellér Ferencné Hajnalkának*, hogy három és fél évtizeden keresztül segítették törekvéseimet.

A mostani előadásomban – vagy inkább hangoz meditatációmban – a *Debrecen helytörténeti irodalma* címmel közzétett bibliográfia módszertani vonatkozásairól szeretnék néhány gondolatot elmondani. Az összeállítás – már csak méreteinél (több mint hatszázhatvan oldal) fogva is számtalan metodikai kérdést vetett és vethet fel. Ezek mindegyikére a behatárolt időkeretben nem térhetek ki, csupán azokra szorítkozom, amelyek megítélésem szerint általánosítható tanulságokkal szolgálhatnak a helyismereti-helytörténeti bibliográfiák összeállítói, és talán más bibliográfusok számára is. Négy kérdéskört próbálok érinteni: a válogatás, a szerkesztés, majd lényegesen rövidebben a tételalkotás és a mutatózás problémáját.

Magam is egyetértek azokkal, akik úgy vélik: mindegyik bibliográfia a dokumentumtermés egészéből, vagyis a teljességből válogat – ilyen vagy olyan szempontok szerint. A helytörténeti bibliográfiáknál az elsődleges kritérium a lokális kötődés, közelebbről az adott hely múltja; minden egyéb ennek alárendelten jelenik meg.

A szóban forgó esetben a gyűjtőkör kijelölésénél meghatározó ténynek bizonyult, hogy az összeállítás egy ötkötetes várostörténeti összefoglalás sorozatát zárta le, akár annak függeléként is felfogható. És azért jelent meg hetedik kötetként, mert közben napvilágot látott a – szintén a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár műhelyében készült – mutató kötet is. Megbízóim (a városi önkormányzat illetékes vezetői) és magam is úgy véltük, hogy a bibliográfiának többféle feladata lehet. Szám szerint hármat jelöltünk meg:

a) a Debrecen múltjáról nyomtatásban megjelent közlemények számbavételével képet adni a város helytörténetírásának több mint másfél évszázadáról, és ezzel felmutatni az itteni műhelyek, helytörténészek hozzájárulását a hazai historiográfia fejlődéséhez;

b) a helytörténeti irodalom bibliográfiai regisztrálásával tájékoztatási segédletet nyújtani a most és a jövőben folyó kutatásokhoz, ráirányítva a figyelmet a feltáratlan vagy alig feltárt területekre, a még nem vizsgált kérdésekre, jeles személyekre is;

c) segíteni a városvezetés döntés-előkészítő munkáját, a pedagógusok, az újságírók, a könyvtárosok ismeretközvetítő tevékenységét, az iskolai tanulók, az egyetemi és főiskolai hallgatók tanulmányi kötelezettségeinek teljesítését, a honismereti mozgalom akcióit és a helytörténeti szakkörök, klubok működését, a spontán érdeklődők tájékozódását. Reméltük, reméljük továbbá, hogy a városnak a magyar történelemben játszott számottevő szerepe (egyebek között kétszer is ideiglenes főváros volt) okán feltételezhető: az összeállítás az országos történeti folyamatok jobb, alaposabb megismerését is előmozdíthatja.

* A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Bibliográfiai Szekciójának 2003. április 15-ei ülésén, az Országos Széchényi Könyvtárban elhangzott előadás szövege.

A kötet nem előzmény nélküli. Mint említettem, könyvtári munkakörömből fakadóan immár harmincöt éve foglalkozom a debreceni bibliográfiai adatok gyűjtésével, két kurrens bibliográfiai sorozatot szerkesztek (bő két és fél évtizede), több retrospektív összeállítást publikáltam. Támaszkodhattam a több mint negyven esztendővel ezelőtt közreadott *Debreceni bibliográfia* és más címjegyzékek történeti tételeire is. Természetesen kiegészítő anyaggyűjtést is kellett végezniem.

Előre felmérhető volt, hogy a várostörténeti sorozatba szánt bibliográfia terjedelmes lesz. Később kiderült, hogy helyesen becsültem meg a mennyiséget: a kötet végül is 10 304 számozott tételt tartalmaz, de ha hozzávesszük a tételekben szereplő analitikus leírásokat, az összevontan leírt sorozatok darabjait és az ugyancsak számozatlan recenziókat, ez a szám alighanem meghaladja a tizenötezret. És ez úgy jött össze, hogy meglehetősen szigorú válogatási elveket alkalmaztam; más megközelítésben: a gyűjtőkört eléggé gondosan körülhatároltam. Eközben a problémák, dilemmák feloldására igyekeztem mérlegelni a külföldi és hazai tapasztalatokat, példákat.

Mindenekelőtt – elsődlegesen a várható nagy mennyiség miatt – a feltárt dokumentumok *formai* határait kellett meghúzni. Az egyértelmű volt – és erre már utaltam –, hogy kizárólag a nyomtatott közlemények jöhetnek számításba. Sajgó szívvel bár, mégis úgy határoztam, hogy a könyveket, a gyűjteményes kötetekben (beleértve az évkönyveket, iskolai értesítőket, kalendáriumokat és hasonlókat) közzétett írásokat és a folyóiratcikkeket (köztük a recenziókat) tartalmazza a bibliográfia. Tehát eltekintettem az újságok, vagyis a napi-, heti- és kétheti lapok cikkeinek számbavételétől (kivéve azokat az orgánumokat, amelyek később folyóiratként jelentek meg). Tettem ezt annak tudatában, hogy olykor az újságok, különösen a szinte folyóirat-szerepet betöltő hetilapok (pl. Orvosi Hetilap, Debreceni Protestáns Lap) fontos helytörténeti, életrajzi dolgozatokat, hézagpótló forrásszövegeket publikáltak. A következetesség követelménye és a többször emlegetett terjedelmi korlátok viszont azt diktálták, hogy ne engedjek a szakmai csábításnak. A felsorolt nyomtatott közlemények közül elsősorban a helytörténeti feldolgozásokat, a forráspublikációkat és az érdemi információkat

magukban foglaló visszaemlékezéseket, interjúkat választottam ki. Vállalva a mindenkori szelekció kockázatát, a helyi kiadványok és a másol megjelent periodikumok mellett a fontosabbnak vélt ún. országos munkák (monográfiák, szintézisek stb.) közül is leírtam azokat, amelyekben hosszabb, összefüggő részletek foglalkoznak a város múltjával. A szórványos helyi adatokat viszont nem tüntettem fel, és mellőztem a lexikonok helyi szócikkeinek felvételét.

Sokkal könnyebb volt a *kronológiai* határok kijelölése, bár ez a döntés sem volt egyszerű. Magától értetődik, hogy az ún. tárgyidőt tekintve határ nem szabható, vagyis a város múltjának egészét – a kezdetektől, az első régészeti leletektől napjainkig – tükröző irodalmat regisztrálni kellett. Ebből következett, hogy a megjelenési időt illetően is csak praktikus okokból alkalmazható megkötés. A megbízóimmal végül úgy állapodtunk meg, hogy az államalapítás millenniumának évében, vagyis a 2000-ben kiadott írásokkal bezárólag rögzítem az adatokat. Mi akkor itt a probléma? – tehető fel a kérdés. És a válasz: a válogatás során azokat a publikációkat emeltem ki, amelyek tárgyalásmódja történeti; idegen szakkifejéssel élve, amelyek diakronikus közleménynek minősülnek. Vagyis elhagytam az ún. szinkronikus anyagot (egyetlen kivétel a megyei statisztikai évkönyv). Voltaképpen ezt kívántuk kifejezni a bibliográfia címével is.

Földrajzilag Debrecen jelenlegi közigazgatási területét vettem alapul, tehát a városhoz csatolt Józsa helytörténeti anyaga is szerepel. Ugyanakkor a történetiség elvét érvényesítve indokoltnak látszott a korábban a városhoz tartozó Hortobágy történeti irodalmának feltárása is.

Tematikailag a helytörténet korszerű, számomra egyedül elfogadható komplex megközelítéséből, értelmezéséből indultam ki. A bibliográfia e téren átfogó, felöleli valamennyi szakterület történeti vonatkozásait, beleértve az ún. történeti segédtudományok (régészet, heraldika, történeti névtan stb.) és a határterületek (pl. irodalom- és művészettörténet, néprajz) irodalmát, az utóbbiakat azonban csak válogatva. Ugyancsak a mai felfogást alkalmazva a természetföldrajzi feltételeket, azok változásait tárgyaló művek fontosabb darabjainak a regisztrálására is kísérletet tettem. Elengedhetetlen volt a szelekció a városban élt vagy rövidebb-hosszabb ideig itt munkálkodó személyek életrajzát, pályáját

vagy annak valamely szakaszát bemutató írásoknál. Gyanúm szerint ezek körében játszhatott leginkább szerepet az elkerülhetetlen szubjektivitás, bár a nevek kiválasztásában megpróbáltam a hűvös tárgyilagosság álláspontján maradni. Általában (hacsak nem hézagpótlóak) kihagytam az évfordulós köszöntéseket és az érdektelen megemlékezéseket, viszont rögzítettem a nekrológok adatait. Talán méltányolható szempont, hogy a jeles, országos rangú írók, költők és képzőművészek (pl. Csokonai, Gulyás Pál, Medgyessy Ferenc) alkotásairól született esztétikai elemzéseket (néhány kivétellel) mellőztem, hiszen ezek a közlémények sokkal inkább egy irodalomtudományi, illetve művészettörténeti bibliográfiába illenek. Követtem az országos gyakorlatot, és az összeállításba felvettem a helytörténeti forrásokat és feldolgozásokat őrző közgyűjtemények (könyvtárak, múzeumok, levéltárak) történeti irodalmát. Bekerültek a helytörténetírás elméleti és módszertani kérdéseit taglaló helyi közlémények címei is.

A vázolt gyűjtőköri határokon belül a bibliográfia teljességre törekvő, de – természetesen – *nem teljes*. Nem, mert a Debrecen történetére vonatkozó, különböző tematikájú írások valamennyi közlési helye a nagyfokú szórtság miatt a feltárás mai szintjén elérhetetlennek látszik.

A szerkesztés

Minden nyomtatásban megjelenő bibliográfiában – hacsak nem mechanikus elrendezésű – komoly dilemma az optimális szerkezet kialakítása. Jelen esetben valamelyest megkönnyítette a döntést, hogy az összeállítás egy várostörténeti sorozat tagjaként készült, látott napvilágot. Úgy véltem, nemcsak illendő, hanem célszerű is a sorozat egészéhez igazodni, azaz elsődleges rendező elvként a kronológiai bontást, mégpedig az ún. tárgyidő szerinti csoportosítást alkalmazni. Másként, konkrétan kifejezve: a *Debrecen története* c. szintézis periodizációjához igazítottam a bibliográfia időrendi tagolását, s így módon öt időrendi fejezet jött létre: a kezdetektől 1693-ig, 1693–1849, 1849–1918, 1918–1944, 1944-től napjainkig. Ezek előtt kapott helyet az ún. általános, az összefoglaló és a több (legalább három) korszakot érintő művek nagy csoportja, és itt sorolom fel a természeti viszonyokat bemutató írásokat is. Az utolsó, hetedik

fejezetben található a helytörténetírással foglalkozó közlémények címadatai.

Hosszas töprengés után jutottam arra az elhatározásra, hogy az első, ún. átfogó írásokat tartalmazó részben helyi személyekre vonatkozó tételek (egy-két kivételtől eltekintve) nem lesznek, akkor sem, ha életútjuk két vagy három fenti perióduson is átívelt (elsősorban XIX–XX. századi személyiségekről van szó). A róluk szóló írások beosztása nem volt egyszerű feladat. Végül azt a megoldást választottam, hogy az életpálya egészét tárgyaló publikációkat lehetőleg oda soroltam, amelyik időszakhoz munkásságuk java része vagy debreceni szakasza kötődik; ha viszont pontosan datálható időszakról szól az írás, a megfelelő periódusnál található meg a bibliográfiai tétele (pl. Móricz Zsigmond, Holló László, Karácsony Sándor).

A fejezeteken belül az áttekinthetőség kedvéért tematikai alfejezeteket, majd szükség szerint témacsoportokat, itt-ott alcsoportokat – leginkább a jeles személyiségek címadataival – alakítottam ki. Nem látszott indokoltnak a feldolgozások és a forrásközlemények különválasztása (ami egyébként az esetek tetemes hányadában nem is lehetséges), mert a felhasználót az egy témára vagy kérdésre vonatkozó irodalom együtt érdekli. Mindegyik fejezet, illetve alfejezet, témacsoport, alcsoport élére kiemeltem a tárgykör bibliográfiáit és – sajátos kísérletként, mintegy nagyobb nyomatékkal irányítva rá a figyelmet az ún. anyasorozatra – a *Debrecen története* c. összefoglalás megfelelő köteteit, résztanulmányait.

A tematikai bontás a hat időrendi fejezeten belül rendszerint ismétlődik, bár az egyes korszakok sajátosságai miatt néhol szükséges volt eltérő megoldásokat alkalmazni. Talán nem érdemtelen, ha röviden ismertetem, miként is tagolódtak (alapvetően, általában) az egyes fejezetek: átfogó köztörténeti írások – politika – városi élet (itt: közigazgatás; városkép; népesség, társadalom, életmód; egészségügy) – gazdaság (mező- és erdőgazdaság; ipar; kereskedelem; közlekedés; hitelélet) – egyházak – művelődés (oktatás; irodalom; művészetek; nyomda és könyvkiadás; sajtó; könyvtárak; múzeumok; levéltárak).

(Közbevetőleg jegyzem meg: természetesen elképzelhető olyan szerkezet is, ahol a tematikai elrendezés az elsődleges. Ám ez esetben az egyes tematikai fejezeteket kellett volna az anyag ha-

talmas mennyisége miatt kronológiailag tagolni. Éppen ezért célravezetőbbnek látszott mégis csak a szintézis beosztását követni, némi túlzással: azt „leképezni”).

Számomra magától értetődőnek tűnt, hogy a végső szerkezeti egységeken belül a bibliográfiai tételeket a közlemények megjelenésének időrendjében, közelebből: évről-évre közöljem. Ezáltal ugyanis a jegyzék a tárgykör történeti kutatásának fejlődését is tükrözi. Nehezebb volt megtalálni a megoldást arra, hogy egy-egy esztendőben miként soroljam fel a publikációkat. Előbb az önálló kiadványokat, illetve a gyűjteményes kötetekben közreadott, majd az évkönyvekben és iskolai értesítőkben, aztán a folyóiratokban napvilágot látott írásokat említettem, a szóban forgó év végére kerültek a következő esztendőre datált naptárak. A cikkgyűjteményekben is közzétett újságcikkeket az első megjelenés időpontjánál említettem meg, a szerző neve után szögletes zárójelben jelölve az eredeti évszámot. Ezek a leírások mindig a naptárak előtt találhatók.

A tételalkotás

A bibliográfiai leírások a jelenleg érvényben lévő nemzetközi szabvány szellemében születtek, ám egyszerűsített formában. Terjedelmi, gazdaságossági megfontolásokból csak az azonosításhoz elengedhetetlenül szükséges adatokat tartalmazzák. Ezért hagytam el a kiadó jelölését is. Ugyanakkor úgy gondoltam, a sorozatcímet érdemes feltüntetni. Nem takarékoskodtam az annotációkkal sem, bár a közlemény tartalmáról kiegészítő, eligazító felvilágosítást nyújtó megjegyzéseket igyekeztem minél tömörebben megfogalmazni, és ezeket nem külön sorba, hanem folytatólagosan, de kurzívval és szögletes zárójelben szedtem. A leírásokban rövidítéseket is gyakran alkalmaztam, leginkább a két vagy több szóból álló folyóiratok és évkönyvek, kalendáriumok címeit kurtítottam.

A pontos adatközlés és a megbízható, hiteles annotációk érdekében a dokumentumok mind egyikét igyekeztem kézbe venni és autopszia alapján megalkotni a tételeket. Be kell vallanom: a nagyarányú szórtság miatt ez nem mindig sikerült, vagyis a közlemények csekély hányadának címadatait más bibliográfiák nyomán közlöm.

A sokszor emlegetett terjedelmi okok késztettek arra, hogy a tételalkotás során a szokásos-

nál gyakrabban és főleg bátrabban éljek az összevonás lehetőségével, elsősorban a sorozatos közlések (pl. kurrens bibliográfiák, régészeti lelőhely-kataszterek, statisztikai évkönyvek, folytató kronológiák) leírásainál. Az egyazon személynél megjelent nekrológokat is egy tételbe hoztam össze. A gyűjteményes kötetek ugyanazon tematikai alfejezethez, témacsoporthoz tartozó részközleményeit rendszerint szintén együtt említettem. Az előző csoportnál a mellérendelt tételeket a sor közepén látható ponttal, az analitikus tételeket pedig egy visszafelé (a sor eleje felé) mutató nyíllal választottam el, különböztettem meg az első helyen szereplő, számozott leírástól. Nem képeznek önálló tételt a recenziók sem; ezeket az ismertett mű után soroltam fel, dőlt betűvel. Az összevonásokkal, valamint a mellérendelt és analitikus tételek, továbbá a recenziók kisebb méretű betűvel történt szedésével meglehetősen sok helyet takarítottam, takarítottunk meg.

Az összeállításban minden bibliográfiai leírás csak egyszer szerepel. A tartalmi átfedéseket utalásokkal jeleztem. Elsősorban ez tette szükségessé a tételek sorszámozását, ami aztán a mutatózást is megkönnyítette.

A mutatók

Egy ilyen méretű bibliográfia igencsak csonka lenne az eligazodást, a visszakeresést segítő mutatók nélkül, amelyek a leírásokban és az annotációkban fellelhető információkra egyaránt visszautalnak. A mutatók együttesen közel nyolcvan apró betűs oldalt foglalnak el, vagyis a terjedelem több mint egytizedét, körülbelül tizenöt-tizenhat százalékát.

Mint ahogy már szó esett róla, a *Debrecen története* c. szintézishez munkatársaimmal készítettünk egy mutató kötetet, amelyben a személynév-, a földrajzi és a testületi nevek, továbbá az időrendi adatok szerepelnek. Úgy véltem, a bibliográfiából elmaradhat a kronológiai index, a másik hármat viszont megcsináltam.

A szerzői és az ún. tárgyi személyneveket együtt sorolom fel, az utóbbiak tételszámaikat kurzíválva. A szerző fogalmát a könyvtári gyakorlathoz igazodva tágran értelmeztem, vagyis az összes érdemi szellemi közreműködő (szerkesztő, összeállító, sajtó alá rendező stb.) nevét feltüntettem.

A nyugdíjas közalkalmazottak munkajogi helyzete

A földrajzi mutató a város és a környék különböző földrajzi egységei (ideértve a városrészeket, utcákat, tereket stb.) mellett a többi előforduló települést, tájat, országot, világrészt is tartalmazza.

A területi mutató – megint csak a szabvány szellemében, értelmezésében – az intézményekről, szervezetekről, pártokról, egyesületekről, gazdasági egységekről, folyóiratokról, könyvsorozatokról stb. tájékoztat. Szeretném hinni, hogy ha nem is teljes mértékben, de valamelyest pótolja a kétségkívül hiányzó, részletesebb tárgymutatót. (Talán egyszer majd ennek összeállítására is lesz idő, vagy egy-két informatikus könyvtáros szakos hallgató házi feladatként elkészíti.)

Hogy a tartalmi ismertetés teljes legyen, elmondom, hogy a bibliográfiai leírásokban alkalmazott rövidítéseket külön jegyzék oldja fel. A feldolgozott (átnézett) periodikumok (évkönyvek, folyóiratok és évfolyamaik), valamint az ugyancsak feltárt bibliográfiák, repertóriumok listáját pedig a forrásjegyzék közli.

*

Befejezésül e fórumon is szeretném köszönetet kifejezni mindazoknak, akik anyagilag vagy erkölcsileg támogatták a *Debrecen helytörténeti irodalma* c. bibliográfia megjelenését. Külön is köszönöm a Hajdú-Bihar Megyei Levéltárnak, hogy évkönyvében immár harminc esztendeje helyt ad a megye helytörténeti irodalmát feltáró kurrens bibliográfiának, amely szilárd alapját képezhette a mostani összeállításnak.

Mondanivalómat azzal a reménnyel zárom, hogy nem volt haszontalan megosztani a jelenlévőkkel dilemmáimat, tapasztalataimat, és az elmondottak talán – mint ahogy a meghívóban olvasható cím is ígérte – némi tanulsággal is szolgáltak.

Bényei Miklós

Régebben a „nyugdíjba vonulás” ténye szorosan összekapcsolódott a munkaviszony megszűnésével. Amikor valaki elérte az előírt életkort, „nyugdíjba ment”, esetleg pár évet még rádolgozott. A nyugellátásra azonban csak állása megszűnését követően számíthatott. A szabályozás több szempontból is ellentmondásos volt, ugyanis a munkajogi jogviszonyt „összemosta” a társadalombiztosítási jogviszonnyal, holott bár ezek egymással több ponton kapcsolódó jogviszonyok, mégis egymástól különböző szabályozásról van szó. A munkavégzésre irányuló jogviszony ugyanis a munkáltató és a munkavállaló viszonyát, kapcsolatrendszerét szabályozza, míg a társadalombiztosítási jogviszony alapvetően egyfajta kötelező biztosítási jellegű jogviszony. Az egyén (és rá tekintettel a mindenkori munkáltató) járulékot fizet, majd bizonyos feltételek bekövetkezése esetén (általában előírt szolgálati idő és meghatározott életkor elérése) alanyi joga van a biztosítási szolgáltatásra, azaz arra az életjáradékra, amit közismerten *nyugdíjnak* neveznek.

A hatályos szabályozás szerint tehát nem feltétele a nyugdíjszolgáltatás igénybevételének a közalkalmazotti jogviszony megszüntetése, a közalkalmazott nem köteles nyugdíjba vonulni. Több lehetősége van. Egyrészt megteheti, hogy nyugdíjjogosultságának elérését követően megigényli a szolgáltatást, és emellett tovább dolgozik, vagy nem igényli meg a szolgáltatást és tovább dolgozik, vagy a szolgáltatás igénybevétele mellett felhagy aktív kereső tevékenységével. Azon közalkalmazott számára, aki még elég energikusnak érzi magát és elégedett a munkahelyével, a nyugdíjszolgáltatás igénybevétele + a közalkalmazotti jogviszony fenntartása a leginkább kedvező, ebben az esetben jár a legjobban anyagilag.

A Kjt. 37/B. § (1) bekezdés értelmében az minősül nyugdíjasnak, aki

„a) a hatvankettedik életévét betöltötte és az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik (öregségi nyugdíjra való jogosultság), illetve

b) az a) pontban említett korhatár betöltése előtt öregségi nyugdíjban, vagy

c) karkedvezményes öregségi nyugdíjban, vagy

d) előrehozott (csökkentett összegű előrehozott) öregségi nyugdíjban, vagy

e) szolgálati nyugdíjban, vagy

f) korengedményes nyugdíjban, vagy

g) más, az öregségi nyugdíjjal egy tekintet alá eső nyugellátásban, illetőleg

h) rokkantsági (baleseti rokkantsági) nyugdíjban részesül.”

Rendkívül lényeges megjegyeznünk, hogy a Kjt. 37/B. szakasz (1) bek. a) pontja azt mondja ki, hogy a törvény alkalmazása során nem csak azt kell nyugdíjnak tekinteni, akinek a számára a nyugdíjat ténylegesen megállapították, illetve azt igénybe veszi, hanem azt is, aki a 62. életévét betöltötte, és az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik. Feltétlen figyelmet érdemel, hogy a Kjt. értelmezésekor az számít nyugdíjnak, akit a törvény a 37/B. § alatt felsorol, tehát munkajogi tekintetben ez a mérvadó, nem a nyugdíjbiztosítási jogszabályok. A nyugdíjbiztosítás főbb kérdéseit egyébiránt az 1997. évi LXXXI. törvény szabályozza.

A nyugdíjas közalkalmazott munkajogi helyzete néhány ponton eltér a nem nyugdíjas munkatársakétól. A Kjt. ugyanis arra tekintettel, hogy a nyugdíjas közalkalmazottnak már van megélhetést biztosító állandó jövedelmük vagy igényjogosultságuk van erre, néhány, a többi közalkalmazottat megillető, alapvetően az egzisztenciális kiszolgáltatottságot ellensúlyozó szabály alkalmazása alól kiveszi őket. Ezek közül a leglényegesebb a Kjt. 30. § (1) bekezdés e) pontjában írt rendelkezés, amely lehetővé teszi a munkáltatói rendes felmentés alkalmazását, ha a közalkalmazott „a felmentés közlésének, illetőleg legkésőbb a felmentési idő kezdetének napján nyugdíjnak minősül”. Ez esetben a felmentés kötelező indokolásának csak azt kell tartalmaznia, hogy az érintett közalkalmazott nyugdíjnak minősül, és az intézkedést erre tekintettel hozták meg. Ez azonban csak jogszerű lehetőség, nem pedig kötelezettség a munkáltató számára. Lényege tehát: a munkáltató belátása szerint megválhat a határozatlan idejű kinevezéssel bíró nyugdíjas közalkalmazottól. A felmentés ezen jogalapjától függetlenül megilleti a közalkalmazottat a felmentési idő. A munkáltató egyébként nem köteles felmenteni a nyugdíjas közalkalmazottat, bár a felmentési időre tekin-

tettel, ha az illető tényleg vissza kíván vonulni, ez a legkedvezőbb megoldás számára.

A munkáltatói felmentés lehetővé tételének egyik nyomós indoka az lehetett, hogy a munkáltató adott esetben kerülhet olyan helyzetbe, hogy kénytelen szembe nézni egy régi kolléga alkalmasságának negatív változásával, hiszen a biológiai óra mindenkinél „ketyeg”. Ezzel egyébként a közalkalmazotti munkáltatókra is hatályos, „a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről” szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet is számol, és a nyugdíjasokat az ún. *idősödő munkavállalói* fogalom alá sorolja, az *idősödő munkavállalókat* pedig az ún. *sérülékeny csoportok* közé. Ennek következménye, hogy a hivatkozott rendelet 6. § (1) bekezdés b) pontja szerint a nyugdíjas munkavállalóknak évente időszakos szakmai és munkaköri alkalmassági vizsgálaton kell részt venniük. A vizsgálatot a foglalkoztatás-egészségügyi alapszolgáltatás nyújtására jogosult orvos végzi. A rendelet 8. sz. melléklete pedig felsorolja azokat a tevékenységeket, amelyek végzése a *sérülékeny csoportok* tagjai számára tiltott. Ezek között könyvtári, közgyűjteményi feladatok nem szerepelnek.

A munkáltatói felmentés kérdéséhez meg kell jegyezni, hogy az előrehozott öregségi nyugdíjban részesülők helyzetének megítélése a jogi szakirodalomban némileg ellentmondásos. *Dr. Tálné dr. Molnár Erika*, a Legfelsőbb Bíróság bírójának által írt kommentár szerint, akik a szóban forgó ellátást 1999. augusztus 17-ét megelőzően vették igénybe, nyugdíj jogcímén csak azt követően menthetők fel törvényesen, ha betöltötték a 62. életévüket, és a nyugellátáshoz szükséges szolgálati viszonyt megszerezték.

A Kjt. 37. § (2) bek. értelmében, a felmentés-kor járó végkielégítésre nem jogosult a közalkalmazott, ha legkésőbb a közalkalmazotti jogviszony megszűnésének időpontjában nyugdíjnak minősül. A nyugdíjas munkavállalót az ún. felmentési tilalmak és korlátozások (Mt. 90. §, Kjt. 31–32. §) sem védik meg.

Amennyiben a munkáltató nem kíván a felmentés lehetőségével élni, a nyugdíjas dolgozó vagy tovább dolgozik, vagy a számára kedvezőtlenebb *lemondással* szünteti meg a közalkalmazotti jogviszonyát. Lemondás esetén a lemondási idő két hónap, amelynek egy részére vagy akár egészére is mentesítheti a munkáltató a

közalkalmazottat a munkavégzés alól. Ez kedvezőtlenebb a felmentésnél, hiszen abban az esetben a felmentési idő jóval hosszabb, és a mentesítés a lemondástól eltérően nem a munkáltató szabad döntése, hanem kötelessége, mégpedig a felmentési idő feléig terjedő időszak tekintetében. A Kjt. 33. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés azon szóhasználata, hogy „*legalább* a felmentési idő felére” nézetem szerint úgy értelmezendő, hogy a munkáltatónak jogában áll nagyobb arányban, vagy akár a felmentési idő egészére mentesíteni a közalkalmazottat a munkavégzési kötelezettség alól.

A nyugdíjas dolgozót egyetlen nyugdíjas (vagy nyugdíjjogosult) voltából következő kötelezettség terheli: a Kjt. 37/B. § (3) bekezdése értelmében köteles tájékoztatni a munkáltatót a nyugdíjjogosultság, illetve a nyugdíj igénybevétele tényéről. A törvény nem ír elő kötelező írásbeli alakot, a gyakorlatban az egy egyszerű szóbeli közléssel szokott végbemenni, azonban arra is láttam már példát, hogy ez utólag vitára adott okot.

Speciális szabályt állapít meg a Kjt. 78. § (4) bekezdése. E szerint, ha a közalkalmazott jogviszonya megszűnik és legkésőbb a megszűnés időpontjában nyugdíjasnak minősül, továbbá legalább harmincöt év közalkalmazotti jogviszonnal rendelkezik, akkor az öthavi illetménynek megfelelő negyvenéves jubileumi jutalmat részére a jogviszony megszűnésekor ki kell fizetni. A Kjt. 78. § (5) bekezdése szerint, ha a közalkalmazotti jogviszony elhalálozás miatt szűnt meg és az elhunyt közalkalmazott rendelkezett 35 év közalkalmazotti jogviszonnal, a jubileumi jutalmat az örökösének kell kifizetni. (Nyilvánvaló, hogy nem a munkáltató dönt az öröklési kérdésekről, így az ilyen esetben feltétlenül szükséges jelezni a vélhető örökös(ök)nek, hogy a vagyonelejtárba a kérdéses juttatást is vegyék fel, és a munkáltató majd a jogerős közjegyzői határozat rendelkezése szerint teljesíti.)

Az Mt. 137. §-a szerinti 15 nap betegszabadság a nyugdíjas közalkalmazottat is megilleti. Ezen túlmenően azonban az 1997. évi LXXXIII. törvény 47. § (2) bek. e) pontja értelmében a közalkalmazottnak nem jár táppénz a „saját jogú nyugdíj folyósításának időtartamára”. Ugyanakkor az 1997. évi LXXX. törvény 25. §-a szerint „a saját jogú nyugdíjas foglalkoztatott személy nyugdíjjárulékot és egészségbiztosítási járulékot nem fizet”.

Összegezve az eddigieket elmondható, hogy a nyugdíjas közalkalmazott helyzete annyiban tér el a nem nyugdíjasétól, hogy a munkáltató bármikor jogszerűen felmentheti, és végkielégítésre sem jogosult. A törvény tehát nem védi őket a jogviszony munkáltatói felszámolhatóságának oldaláról. Egyebekben a munkajogi helyzetük nem tér el a nem nyugdíjas közalkalmazottakétól. A gyakorlatban mégis előfordul, hogy a nyugdíjasokkal szemben valamiféle korlátozó intézkedéseket hoznak, bizonyos juttatásokból kihagyják őket, nyugdíjast csak határozott időre alkalmaznak, nem kapnak ruhapénzt, jutalmat, mozgó bért stb. Nem egyszer az ilyen jellegű megszorításokat a kollektív szerződésben is rögzítik. Az efféle gyakorlat azonban súlyosan törvénysértő. Az Mt. 5. § (1) bek. ugyanis egyebek mellett hátrányos megkülönböztetésnek minősíti a munkavállalók között a *koruk* szerinti különbségtételt. A Munkaügyi Kollégium 74. sz. állásfoglalása erre alapozva kimondja, hogy „a munkaviszonyban álló nyugdíjas jogosult mindazokra a járandóságokra, amelyek azonos feltételek mellett a nem nyugdíjas munkavállalót megilletik”.

A határozott időre történő alkalmazás emellett egyéb okból is törvénysértő és célszerűtlen lehet. Határozott idejű kinevezésre ugyanis a Kjt. 21. § (2) bekezdése szerint csak két esetben van lehetőség. Egyrészt helyettesítés céljából, másrészt meghatározott feladat, munka elvégzésére. Ez utóbbi nem munkakört jelent, hanem alkalmi előfordulású, időleges feladatot, ami a futamidőt követően megszűnik. (Pl. állományellenőrzés, költözés, különgyűjtemény feldolgozása.) Tehát az, hogy a felvett személy nyugdíjas, önmagában nem indokolja a határozott idejű alkalmazást. Természetesen más a helyzet, ha ténylegesen helyettesítésről vagy meghatározott feladat ellátásáról van szó. Ezeknek azonban a kinevezési okmányból ki kell tűnniük. Ellenkező esetben súlyos jogkövetkezményekkel számolhat a munkáltató. A bíróság ugyanis az üres helyre vagy nem konkrét munkára, feladatra határozott időre kinevezett személy keresetére – a mérvadó jogirodalom egybehangzó álláspontja szerint – megállapíthatja a határozatlan idejű foglalkoztatás tényét. A határozott idejű jogviszony hátránya még, hogy az ugyan a nyugdíjasok esetében megszüntethető a munkáltató részéről egyoldalúan is, de ez a közalkalmazott részére egy évi vagy, ha a határozott időből ennél kevesebb idő

van hátra, annak az időnek megfelelő mértékű átlagkereset kifizetési kötelezettségével jár.

Kérdéses, hogy mit kezdhetünk nyugdíjasok esetében az olyan rendelkezésekkel, amelyek azt mondják ki, hogy mentesíthető valaki valamilyen kötelezettség alól, ha a nyugdíjjogosultság eléréséhez kevesebb, mint öt év van hátra. Ilyen egyebek mellett a 150/1992. (XI.20.) Korm. rendelet 9. § (2) bekezdése, amely a minősítési kötelezettség alól, a 16. § (1) bekezdés harmadik francia bekezdése, amely meghatározott gyakorlat mellett a munkakör betöltéséhez szükséges képesítés megszerzése alól ad mentesítési lehetőséget. Nézetem szerint az ilyen rendelkezések helyes értelmezése az, hogy a mentesítés kizárólag a nyugdíjjogosultság megszerzésének idejéig terjedhet, azaz maximum öt évre, azon tehát nem nyúlhat túl. Tehát egy időleges haladékról van szó. Más értelmezés ugyanis a második idézett példa szerint arra az abszurd következtetésre vezetne, hogy pl. nyugdíjas közalkalmazottnak nem szükséges megfelelő végzettséggel rendelkeznie.

*Dr. Horváth Sándor
Domonkos*

**„Nem mindegy, mit adunk meg
a taxisnak:**

utcacímét vagy személyi számot” avagy:

URN használata a hálózati dokumentumok azonosításában

A fenti idézet az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtár-Informatikai Műhelyének első összefoglalóján hangzott el, ahol a téma az internetes dokumentumok új azonosítási lehetősége, vagyis a Uniform Resource Names (URN) magyarországi bevezetése volt.

Jelenleg a hálózati dokumentumok helyett a Uniform Resource Locator (URL) azonosító segítségével adjuk meg. Ezen hivatkozások folytonos változása, avulása nagyon sok problémát okoz. Erre szolgál megoldásként az URN, amely egy statikus névvel azonosít. Az adott dokumentumra hivatkozók pedig csak erre az URN azonosítóra linkelnek. Előnye, hogy az URL helyességéért az URN igénylő a felelős. Így ha megváltozik egy elektronikus dokumentum elérése,

akkor a megváltozott URL-t elég csak az URN-eket nyilvántartó szerveren változtatni, ezzel az adott dokumentumokra hivatkozó külső oldalak mindig elérhető, helyes címre mutatnak majd.

Az Országos Széchényi Könyvtár erre a technológiára alapozva hozta létre az URN-NBN (National Bibliography Number) szerverét, amely segítségével elektronikus dokumentumokhoz igényelhetünk hosszú távú azonosítót. Az alkalmazás eljárói között megemlíthető Finnország és Svédország, ahol már működik ez a szolgáltatás.

Az OSZK célul tűzte ki: azért, hogy a szolgáltatás egyszerű és megbízható legyen, az igénylésen kívül lehet módosítani és törölni is az URN:NBN azonosítót.

A kapott azonosító bekerül a dokumentum html forráskódjának a fejrészébe (<HEAD>) ennek alapján fogja az URN-URL (N2L)/URL-URN (L2N) feloldásokat a szerver elvégezni.

Az elektronikus dokumentumok MARC formátumú leírásában a 856-os mező u almezőjébe kerül be link formájában ez az azonosító.

Természetesen még számos formáláson és javításon kell keresztülmennie a rendszernek ahhoz, hogy valóban széles körben használható legyen, kiküszöbölve a sokszor bosszantó „A lap nem jeleníthető meg” és hasonló böngésző-üzeneteket egy-egy dokumentum keresése közben.

Egy működő példa az OSZK URN:NBN szolgáltatásából:

<http://nbn.oszk.hu/N2L?urn:nbn:hu-2001>, amely a Magyar Elektronikus Könyvtár Athenaeum repertóriumának azonosítója.

Az OSZK URN:NBN szerverének elérhetősége: <http://nbn.oszk.hu>. (p.b.)

NBN szolgáltatás a Széchényi Könyvtárban
Elektronikus dokumentumok azonosítása

Üdvözöljük!

Ezen az oldalon elektronikus dokumentumokhoz hosszú távú azonosítást szolgáló URN (National Bibliography Number) rendszert használunk. Szabadon igényelhet egy új azonosítót, illetve azonosító megváltoztatását. A részletekért látogasson el a [weboldalunkra](#).

Az URN:NBN szolgáltatást végző programok nyílt forrásúak, így azok is letölthetők, a [weboldalunkon](#).

Biztonsági okokból a feloldást lezárnánk minden művelet két lépésből áll. Részletes leírást a [weboldalon](#) talál. De minden művelet esetén az adott oldalon is megtalálja a legreleváns információkat.

Újdonságok
A 2003-06-12-i megbeszélés (OSZK Informatikai Műhely) anyagai:

Muzeális állományt őrző könyvtárak negyedik találkozója

Országos Széchényi Könyvtár,
2003. május 22.

A Kárpát-medence régi könyveit kutató kollégák tudományos fórumának negyedik találkozó-jára szokás szerint májusban került sor a nemzeti könyvtárban. A rendezvény központi témája az egyházi gyűjteményekben található könyvek, antikvák vizsgálata volt.

Hubert Gabriella, az Evangélikus Országos Könyvtár (EOK) kutatója *Különgyűjtemények – raktárban és virtuálisan* címmel a Podmaniczky- és a Radvánszky-gyűjtemény feltárásáról beszélt. Báró Podmaniczky Géza (1839–1923) és báró Degenfeld Schomberg Berta (1843–1928) 35 ezer kötetet kitevő és jelentős hungarikaanyagot tartalmazó gyűjteményét az örökösök 1929-ben adományozták az evangélikus egyháznak. A báró Radvánszky Béla által 1863-ban alapított gyűjteményt 1949-ben fia, báró Radvánszky Kálmán ajándékozta az evangélikus egyháznak. Az ajándékozásoknak köszönhetően a két különböző jellegű gyűjtemény – ha nem is maradéktalanul – de átvészelte a XX. századi történelmi változásokat.

Bánhegyi B. Miksa OSB, a pannonthalmi főapátsági könyvtár igazgatója *Egy régi könyvtár – egy régi könyv* című előadása a Magnus Aurelius Cassiodorus *Variarum libri XII item De anima liber unus* című műveit tartalmazó antikva sorsát ismertette. A Pannonthalmán található könyv 1533-ban jelent meg Augsburgban, Heinrich Steiner (Siliceus Henricus) műhelyében. Szent Benedek (kb. 480–547) kortársa, az előkelő származású Cassiodorus (470 k.–562) a VI. század közepén a saját maga alapította déli-italiai kolostorba, a *Vivarium*ba vonult vissza. Szabályzata utasításokat tartalmazott az egyházi és az antik szerzők tanulmányozására, szövegeik másolására. A könyvben található legkorábbi bejegyzés Újlaki Ferenc (1485–1555) győri püs-

pöktől származik 1547-ből. Az antikva további sorsa szorosán kapcsolódik Himelreich György (1583–1637) pannonthalmi főapát személyéhez. Az 1786. évi felosztatás után az értékes gyűjtemény az egyetemi könyvtárba került. A rend visszaállítása után, a XIX. század elején a könyvek egy része – köztük Cassiodorus szóban forgó két műve is – visszakerült Pannonthalmára.

A nemzeti könyvtárt képviselő *V. Ecsegy Judit* *Rejtett hungarikumok nyomában* című előadása a *Hand Press Book Database* (HPB) gyakorlati alkalmazásához nyújtott hasznos tanácsokat. A nemzetközi konzorcium keretében (CERL) működő régi könyves adatbázis a kezdetektől 1830-ig több mint egymillió tételt tartalmaz. Jelenleg a legjelentősebb európai könyvtárak adatai találhatóak meg a rendszerben. Az Országos Széchényi Könyvtár frissen elkészült digitalizált antikva-katalógusát küldte el az adatbázis szerkesztő-sége számára. Részvételünk a nemzetközi állományban 13 ezer rekorddal (17 ezer példány) fogja növelni a HPB-ben kereshető régi könyvek számát. Az adatbázisban főleg XVI. századi ritkaságokat lehet fellelni, így elsősorban azon műhelyeknek nyújt segítséget, amelyek most készítik el antikva-katalógusokat. Az előadás két csoportot különböztetett meg: a kereső kifejezések nem megfelelő ismerete miatt ismeretlenül maradó hungarikumokat és a hamis vagy fiktív nyomdahellyel kiadott könyveket. A szemléltető példák a hungarikumok különféle típusaira való keresést mutatták be.

Fekete Csaba, a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár kutatója *Melius egy könyve Debrecenben* címmel egy unikális kolligátum sorsát vizsgálta, amely Adam Lonicer *Naturalis historiae opus novum...* (Frankfurt, 1551) című művéből és egy Georg Purbach asztronómiai művéhez írt kommentárból (Bázel, 1556) áll. A könyv fedőlapján Meliusra utaló superexlibris (P M S 1557) olvasható. Melius Péter (kb. 1531–1572) 1556. október 25-én Petrus Melius Simigius néven íratkozott be a Wittenbergi Egyetem Magyar Bursa tagjai közé, amelynek később seniora is lett. A tulajdonos a könyvet a wittenbergi egye-

temről hozhatta haza. Az antikva egy rövidebb megszakítást (1699) leszámítva egész végig Debrecenben volt. A provenientia eldöntését nehezíti az a körülmény, hogy a könyv csonka: az első oldalak hiányoznak. Korabeli katalógus nem létezik, ezért a könyv sorsára vonatkozóan csak a bejegyzésekből tudunk feltételezéseket felállítani. A könyvben több kézírással is találkozunk: három további kéz mellett a legtöbbet író bejegyző Melius lehet.

A Wittenbergből hozott kolligátum első része forrásként szolgált Melius magyarul megjelent művéhez, a Herbariumhoz, ebben említi is Adam Lonicer (1527–1586) nevét. Lonicer latin nyelvű kiadása, amelyből a hazai könyvtárak közül csak Debrecenben van példány, nagy fontossággal bír, mert hazai füveskönyv-irodalmunkban előzménynek számíthatjuk.

Koltai András, a Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltárának munkatársa Batthyány Ádám és a németújvári ferencesek könyves kapcsolatairól beszélt.

Gróf Batthyány Ádám, akinek édesapja kálvinista, édesanyja evangélikus volt, 1629-ben katolizált. A döntés meghozatalakor nagy hatást gyakorolt rá Pázmány Péter. A főúr áttérése ellenére a katolikusok elszigetelt helyzetben maradtak a főleg protestánsok lakta birtok területén. A gróf több lehetőséget is megpróbált, hogy a lakosságot visszatérítse a katolikus hitre. Elképzelését a ferencesekkel együttműködve tudta megvalósítani. A németújvári kolostor beiktatására 1649-ben került sor. A grófi család könyvszeretete nagy múltra tekint vissza, elég csak Batthyány Boldizsár nevét említenünk. A szerzetesek könyveiről a gróf vásárlással és saját könyveinek átengedésével gondoskodott. A kolostor mai könyvállománya alapján csak azt tudjuk megállapítani, hogy milyen szempontok szerint gyarapodott a ferencesek bibliotékája. Eredetét az egykori szerzetesi kolostorok (főként szlavóniai ferences kolostorok) vagy a katolikus plébániák könyvtáraiból vette. A németújvári protestáns iskola és a prédikátorok főleg protestáns szerzőktől származó könyvei is részét képezték az átadásnak.

A gróf legalább ezerháromszáz kötetet adott át a szerzeteseknek.

Ekler Péter
tudományos titkár
Országos Széchényi Könyvtár

A könyvtáros szerepe a távoktatásban

1998-ban a Műegyetemi Távoktatási Központ, a Katona József Megyei Könyvtár és a Békés Megyei Könyvtár csatlakozott a LISTED (CEE)¹ nemzetközi projekthez, amelynek fő célja az volt, hogy egy távoktatási anyagokat és kurzusokat tartalmazó katalógust honosítson meg Magyarországon. A projekt 1999-ben lezárult, ezzel kapcsolatban cikkek is jelentek meg a TMT-ben². A vállalkozás elérte eredeti célját, és a tervezettnél jóval több hozadéka lett. A könyvtárosok véleménye a kezdeti teljes elutasítástól a kíváncsiságon át az elfogadás irányába kezdett fordulni. Ennek egyik bizonyítéka az a konferencia, amelyet a Kodolányi János Főiskola Könyvtára tartott a könyvtárak és a távoktatás kapcsolatáról.

A már említett projekt indulásakor azt tapasztalhattuk, hogy a közkönyvtárak dolgozói gyakorlatilag nem ismerték a távoktatás és a nyitott képzés fogalmát, következésképpen azt is nehezen tudták elképzelni, hogy az eddigi sztereotip szerepkörnél (az olvasót kiszolgáljuk, odaadjuk neki, amit kér stb.) többet is be kell majd tölteniük azok számára, akik nem a képzés helyszínén, hanem távolról, saját időbeosztásuk szerint tanulnak. Az elmúlt években azonban Magyarországon is rohamléptekkel terjedt a távtanulás módszere, amelyet a világ nagyobbik részében már évtizedek óta használnak azok, akik valamilyen ok miatt nem tudnak részt venni az ún. frontális képzésekben, amikor a tanár és a tanuló egy időben egy helyen tartózkodik, és közvetlen kommunikáció segítségével oktat, illetve tanul. Ezért ezen országok közkönyvtárainak és felsőoktatási könyvtárainak szolgáltatásai és a szolgáltatásokat nyújtó személyzet „belenőttek” megváltozott feladataikba, és természetes módon kezelik a távtanulók mint speciális használói csoport igényeit.

¹ LISTED (CEE) - Library Integrated System for Telematics-based Education (Central and Eastern Europe)

² Távoktatás és a közkönyvtárak szerepe. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 46. évf. 3. sz. 1999. p. 101–106. és A LISTED – visszatekintés az EU-projektre. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 47. évf. 5. sz. 2000. p. 214–218.

Kit is nevezünk távtanulónak?

A távtanulók korukat tekintve rendszerint felnőttek, akik már beléptek a társadalmi munkamegosztásba: dolgoznak, vagy gyereket nevelnek, vagy valami miatt éppen a munkaerőpiacon kívülre kerültek. Céljuk többnyire az, hogy lehetőségeiket bővítsék a munkaerőpiacon vagy oda visszakerüljenek, tehát képezzék vagy átképezzék magukat, de gyakran előfordul, hogy önfejlesztés az oka egy távoktatási tanfolyamhoz való csatlakozásnak.

Egy távoktatási rendszerhez csatlakozva a beiratkozás után a tanuló ún. tanulócsoportot kap, amely minden szükséges új ismeretet és feladatot tartalmaz. Feladatait (tanulás, gyakorlás) egyedül, saját időbeosztása szerint, a rendelkezésére álló eszközökkel és helyen kell elvégeznie. Szakmai segítője (a hagyományos értelemben vett tanára) a tutor, akivel telefonon, e-mailben vagy levélben tartja a kapcsolatot. Szervezési és nem-szakmai kérdésekkel a mentorhoz fordulhat.

A felnőttek gyakran küszködnek tanulási problémákkal: idő-, hely- és eszközhiánnyal, gyakorlatlanok a tanulási módszerekkel kapcsolatban, és sok esetben idegenkednek az új módszerektől.

Mindebben hogyan tud segíteni a könyvtár?

<i>Mi hiányzik a távtanulónak?</i>	<i>Mit tud nyújtani a könyvtár?</i>
Információ a képzésekről	Sokrétű információ (képzésekről is)
Személyes kapcsolat – Tanárral (tutorral) – Segítővel (mentorral) – Társakkal	Közvetlen kapcsolat a könyvtárosokkal
Nyugodt hely a tanulásra	Az olvasóterem csendes
Számítógép, internet kutatásra, feladatok elkészítésére	Számítógép, internet már csaknem mindenütt van.
Szakirodalom	Hozzáférhető kiegészítő szakirodalom

Ha áttekintjük a táblázatot, láthatjuk, hogy a könyvtárak – könyvtártípustól függetlenül – különösebb szolgáltatásfejlesztés nélkül is a segítségére lehetnek azoknak az embereknek, akik

valamely okból felnőttként is tanulnak, és távtanulóként képezik magukat. Vannak azonban speciális igények és ezeknek megfelelő szolgáltatások is, amelyeket célszerű a már meglévő szolgáltatások alapján kifejleszteni.

E komoly felkészültséget igénylő feladat megoldásának alapja az, hogy a távképzésben részt vevők (legalább) ugyanolyan szintű szolgáltatásokat kapjanak, mint a nappali képzésben részt vevő hallgatók, azzal a kitételrel, hogy ők például sokszor nem tudnak a nyitvatartási időben kölcsönözni, hosszabb időre van szükségük egy-egy dokumentumra stb. Gondosan fel kell tehát készülni a távtanulók támogatását célzó szolgáltatások bevezetésére. Ennek érdekében:

- Elemezni kell a potenciális használók szükségleteit és igényeit, a rendelkezésre álló személyi és anyagi feltételeket.
- Az eredmények tükrében végig kell gondolni a meglévő szolgáltatásokat és a bővítés lehetőségeit.
- Esetleg célszerű megváltoztatni az állományalakítási politikát (pl. több példány a kurrens művekből).
- Tökéletesíteni kell a kommunikációs csatornákat: a távtanulónak legyen lehetősége közvetlen kapcsolatfelvételre a könyvtárral, és viszont.

– Feltétlenül tanulmányozni kell különösen a másolással kapcsolatos jogvédelmi kérdéseket, hiszen előfordulhat, hogy a tanulónak az eredeti művet nem tudja elküldeni a könyvtár, csak a másolatot.

Annak érdekében, hogy a távtanuló a könyvtárba valóban mindig úgy mehessen, hogy ott segítséget kap a problémáira, néhány alapvető dolgot meg kell oldani:

- speciális szolgáltatások bevezetése – pl. online használóképzés, hosszú időre szóló kölcsönzés stb.;
- a távtanulók speciális igényeivel tisztában levő személyzet;
- jól átgondolt és működőképes adminisztratív és pénzügyi háttér (pl. felhasználók adatbázisa, különálló kölcsönzői státusz, speciális jelzőszavak a távtanulók részére olyan könyvtári adatbázisok használatára, amelyek egyébként interneten nem lennének elérhetők, valós és rejtett költségek fedezete, könyvtárhasználati szabályzat módosítása stb.);
- a távtanulók támogatása;

– lehetőség szerint olyan tanulóhelyek kialakítása, ahol a tanuló internetes feladatait és beadandó munkáit is el tudja készíteni;

– nyomtatott tájékoztató anyagok.

A könyvtár azzal tud a legtöbbet segíteni a távtanulásban részt vevőknek, ha folyamatosan gyűjti a távoktatási kurzusokkal, a tananyagokkal és a pénzügyi támogatási vagy egyéb pályázatokkal kapcsolatos információkat, és azokat a tanulók rendelkezésére bocsátja.

Ebben a tevékenységében célszerű együttműködni a távoktatási szolgáltatásokat nyújtó intézményekkel. Fel kell azonban készülnie arra, hogy ez az együttműködés nem mindig zökkenőmentes: ezek az intézmények ugyanis egyelőre nem érzik szükségét annak, hogy igénybe vegyék a könyvtárak szolgáltatásait. Ezt a tanzékünk egyik, néhány intézményre kiterjedő felmérése is alátámasztja.

Mi a könyvtáros feladata?

A távtanulóval közvetlenül a könyvtáros kerül kapcsolatba. Feladata elsősorban az, hogy segítse a tanulót, adjon tanácsot a tanuláshoz, mutasson utat az információk és dokumentumok közötti eligazodáshoz. A szokásos tájékoztató könyvtárosi feladatokon túl (részletes referenzinterjú készítése, a könyvtár állományának és az információszerzés módjainak ismerete stb.) ismernie kell

– a felnőttképzés lényegét, a felnőtt tanulók jellemzőit;

- a távoktatás és a nyitott képzés alapjait;
- a távoktatási tananyagok szerkezetét;
- a képző intézményeket (adatok, profil stb.).

Általánosságban elmondhatjuk, hogy a könyvtárosra az ún. *mentori* feladat vár, azaz vállalja, hogy segíti a tanulót abban, hogy

– ki tudja választani a számára a képzés szintjében és tartalmában egyaránt megfelelő kurzust;

– kapcsolatba tudjon lépni a képző intézménnyel;

– el tudja készíteni a tanulási tervét;

– felismerje, mikor van tutorra (szakmai segítőre) szüksége;

– képes legyen értékelni a kurzust, amelyen részt vett.

Összességében tehát a távtanulót segítő könyvtáros figyelemmel kíséri a tanulási folya-

matot, feloldja a társak nélkül tanuló felnőtt elszigeteltségét, szükség esetén bátorítja. Így felértékelődnek az olvasószolgálati-tájékoztató munkakörben levő könyvtáros – egyébként is meglevő – kompetenciái: szóbeli kommunikációs készségére, empátiájára, problémamegoldó készségére éppúgy folyamatosan szükség van, mint a számítógépes alapkészségeire és információszerzési, információszerzési készségeire. Ezen felül célszerű, ha alkalmas arra, hogy oktasson: szóban vagy on-line megismertesse a távtanulóval az információszerzés módszereit.

A BDF Könyvtár- és Információtudományi Társasága úgy gondolta, hogy továbbképző tanfolyam keretében segíti a könyvtárosokat abban, hogy megszerezzék a távtanulók támogatásához szükséges ismereteket. Ily módon a könyvtárak már akkor fel tudnak készülni az új feladatra, amikor az még csak esetlegesen fordul elő, és nem akkor kell kampányszerűen cselekedniük, amikor hirtelen megnőnek az igények. Az összelinduló tanfolyamra egy távoktatási kurzus fejlesztőjét is meg kívánjuk hívni annak érdekében, hogy a könyvtárosok közvetlenül is hallhassák a „másik fél” véleményét.

Cui prodest?

Bár Magyarországon a könyvtárak távtanulókat támogató tevékenysége még gyerekcipőben jár, tekintsük át, kinek és miért jó, ha a könyvtárak egy tőlük – egyelőre – távol állónak gondolt szolgáltatást vezetnek be.

1. Használó – A távtanulónak nem kell elmennie az anyaintézményébe ahhoz, hogy segítséget kapjon a tanulásszervezésben, az információszerzésben, jelentős időt és energiát tud megtakarítani, amit a tanulásra tud fordítani. Szükség esetén a gyakorlatlanság vagy sikertelenség miatti elkeseredés oldására lelki támaszt is kaphat.

2. Könyvtár – Bár sok fejlesztő nem engedi, hogy a könyvtárak kölcsönözhetővé tegyék a tananyagait, a nyomtatott és elektronikus dokumentumokat tartalmazó mintakurzusok átvételével színesíthetik az állományt. A konzultációs lehetőségeknek és a tanulás támogatásának biztosításával jelentősen megnőhet a könyvtárhasználók száma, így a könyvtár bevétele is. Különösen igaz ez akkor, ha az új szolgáltatásnak híre megy, és nemcsak a távtanulók, hanem olyan más felnőttképzési formában részt vevő tanulók is elkezdik használni a könyvtárat, akik eddig

még nem jártak oda. Nem szabad elfeledkezni arról sem, hogy a szolgáltatást teljesítő könyvtárosok szakmai tapasztalata nő, és sok sikerében lehet részük. Ha a könyvtárak meg tudják győzni a távoktató intézményeket arról, hogy azok igénybe vegyék információkeresési szolgáltatásaikat, tereiket használják kiállításokra, illetve a kurzusok ismertetésére, szintén bevételhez juthatnak.

3. Fejlesztő – Ha a fejlesztő lehetővé teszi tananyagainak könyvtári elhelyezését, nő az ismertsége. Ezt szolgálják a kiállítások és a hirdetési lehetőségek is. A könyvtárak központi fekvésük miatt kitűnő konzultációs helyek lehetnek. Képzett könyvtárosokkal megoldható a tanulástámogatás kérdése. A tananyagfejlesztéskor kitűnő szolgálatot tesz a könyvtárak információkeresési eszköztára és gyakorlata.

A fentiek alapján elmondható, hogy körültekintő előkészítéssel nagyobb beruházás nélkül, a könyvtárosok képzésével és továbbképzésével leküzdhető az újtól való idegenkedés, megoldható a várható kihívásokra való felkészülés, és a könyvtárak megfelelő kommunikációval bebizonyíthatják a képző intézményeknek, hogy szolgáltatásaikkal segítik és kiegészítik az általuk nyújtott képzéseket.

Frank Róza

(frankinf@axelero.hu)

Berzsenyi Dániel Főiskola, Könyvtár- és
Információtudományi Tanszék

MOKKA, VOCAL stb.), s főként a dokumentumleírás területén – méltán állíthatjuk – a legkiválóbb gyakorlati szakemberek egyike volt az országban.

Munkájáért megkapta a Szocialista Kultúráért kitiüntetést, és 1997-ben az MKE emlékérmét is. A Szegedi Egyetem Könyvtárának csaknem negyven éven át volt munkatársa, több évtizeden keresztül pedig osztályvezetője. Nemcsak vezető pozíciójának, hanem szorgalmának és munkabírásiának köszönhetően is könyvtárunk egyik meghatározó személyiségévé vált.

Mi, akik közvetlen munkatársai voltunk, tudtuk, hogy akár szakmai ügyekben, akár személyes problémákkal mindig bizalommal fordulhatunk hozzá, s úgy ismertük, mint aki nemcsak másoktól követeli meg a precíz munkát, hanem ő maga vállalja a legtöbbet. Nagyon sokat dolgozott, s mielőtt bekerült a kórházba, még az utolsó pillanatig tevékeny volt. Mikor megtudtuk, hogy betegsége tovább súlyosbodott, már csak a csodában és az átlagon felüli akaraterejében bízunk. Sajnos a betegség bizonyult erősebbnek.

Mindannyiunknak nagyon fog hiányozni a munkája, szakmai tudása, nevetése, mozdulatai, az egész személyisége.

Emlékét fájó szívvel őrizzük!

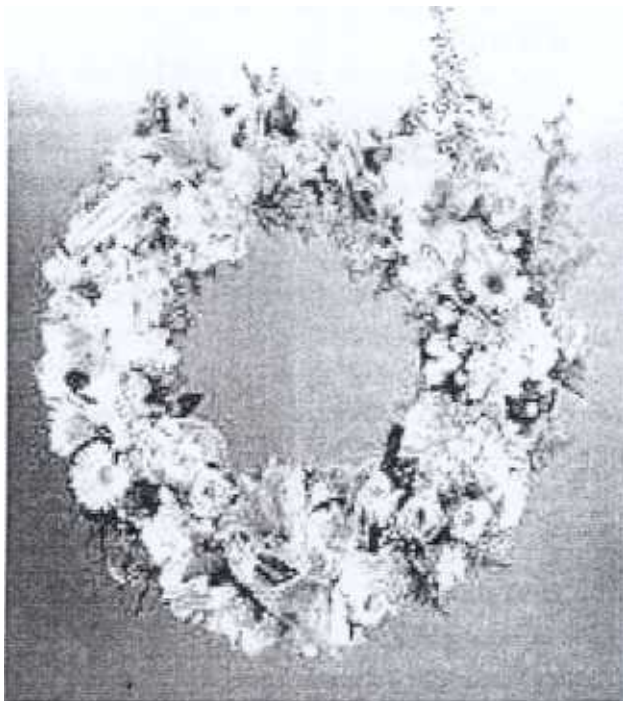
A Szegedi Egyetem Könyvtárának munkatársai nevében is:

Aszalós Károly

Emléksorok ***Mader Márta tiszteletére***

Már hosszú napok sora telt el, de még most is szinte felfoghatatlannak tűnik: dr. Mader Béláné dr. Kiss Márta május 26-án este megdőbbszentően gyors lefolyású, súlyos betegség következtében elhunyt. Országosan is sokan ismerhették munkásságát, hiszen főiskolai jegyzete és számos más, kisebb-nagyobb szakmai írása jelent meg.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének tevékeny, a Csongrád megyei MKE-szervezetnek vezetőségi tisztet is betöltő tagja volt, s tíz évig a Magyar Könyvtáros Tanácsban is tevékenykedett. Aktívan részt vett több jelentős országos szakmai munkában (országos szabványbizottság,

A keszhelyi Fejér György Városi Könyvtár félszáz éves jubileuma

Ötven év egy könyvtár életében már jelentősnek mondható. Keszhelyen 2003. április 23-án emlékeztünk meg erről az évfordulóról.

Rendezvényünket a helyi Festetics György zeneiskola klarinét quartettjének kis műsorával indítottuk. *Dr. Müller Róbert*nek, az intézmény igazgatójának köszöntése után irodalmi összeállítást hallhattunk *Az írott szó ereje* címmel, melyet a Helikon színpad tolmácsolt.

Keszthely város alpolgármestere, *Zemankovics Ferenc* intézett a vendégekhez és a könyvtárosokhoz néhány kedves mondatot, méltatva a könyvtár mai és korábbi munkáját, kiemelve eredményeit, hangsúlyozva szerepét a város kulturális életében.

A gazdag program első előadójaként *Varga Béla* nyugalmazott címzetes veszprémi könyvtárigazgató beszélt *Emlékeink a múltból* címmel a járási könyvtárak megalakulásáról, illetve a könyvtárügy kezdeti nehézségeiről.

Ezután *Kardos József* nyugalmazott gimnáziumi tanár rövid visszaemlékezése következett, aki a könyvtár megalakulásától napjainkig hűséges olvasója az intézménynek.

Mesélt a könyvtár működésének kezdeti nehézségeiről, a fejlődés fokozatairól, valamint a könyvtárosok áldozatkész munkájáról.

Saját pályakezdéséről beszélt a könyvtár igazgatója, a gyermekkönyvtárban töltött évekről. Szép gondolatokat hallhattak a vendégek a gyermeki tisztaságról, arról,

hogyan mit jelentett ez az időszak a későbbi pálya szempontjából.

A múltra való emlékezés után megszólalt a könyvtár egy mai olvasója, *Hadobás Edit* joghallgató. Ő a mai kor eszközeit, a legmodernebb szolgáltatásokat veheti igénybe a könyvtárban, számára természetes, hogy a világhálón keresztül végzi egyetemi tanulmányait. Mindehhez a város könyvtára nyújt segítséget.

Az évforduló alkalmából *A Fejér György Városi Könyvtár 50 éve* címmel emlékkönyvet jelentetett meg az intézmény. Ennek bemutatására az igazgatónő *Kiss Gábor*t, a zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei Könyvtár igazgatóját kérte fel, aki fejezetenként ismertette a kötet tartalmát. Méltatta *A városi könyvtár 40 éve* című fejezetet, melyet a néhai könyvtárigazgató, *Bécsi János* írt, ebből ismerhető meg a könyvtárügy elindítása a városban. *A Könyvtárosportrék* című, nyugdíjas és ma is dolgozó munkatársakat bemutató rész minden mondatából árad a szakma iránti szeretet. A kötet tartalmazza a látogatók és a kölcsönzött kötetek grafikáit, a dolgozók névsorát a kezdetektől, a vendégek véleményét, az író-olvasó találkozók emlékeit. A megérkezéskor minden vendég ajándékba kapott egy emlékkönyvet.

Az emlékkönyv második része szól *Fejér Györgynek*, a város szülöttének, egyetemi könyvtárigazgatónak, a könyvtár névadójának az életéről, a városban betöltött szerepéről, és tartalmazza termékeny munkásságának bibliográfiáját.

A kötet bemutatását követően az igazgatónő köszöntötte azokat a munkatársakat, akik több éven keresztül dolgoztak vagy még ma is dolgoznak az intézményben, és emléklapot adott át nekik.

Bécsi János néhai könyvtárigazgató emlékének tiszteletére márványtáblát készíttetett a könyvtár, melyet Varga Béla és dr. Müller Róbertné koszorúzott meg. Névadónk, Fejér György emléktábláján *Szabó Ilona* és *Pappné Beke Judit* helyezte el a megemlékezés virágait.

A program befejezéseként a könyvtár ötven évét felelevenítő kiállítás megtekintésére, valamint baráti találkozóra invitálták a házigazdák a vendégeket.

Remélhetőleg ez a nap emlékezetes marad mindazok számára, akik megtisztelték jelenlétükkel az intézményt, hisz képet kaphattak egy hivatásról, annak múltjáról és szeretetéről. Ezen a délutánon előtérbe kerülhetett a könyvtárosok által végzett munka, valamint maga a könyvtár is.

Pappné Beke Judit

OLIB a KSH Könyvtárában is!

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat egy éves előkészület és felkészülés után ez év elején élesben is elindította új integrált könyvtári rendszerét, az OLIB 7.1 verzióját, amelyet 2003. március 17-én szakmai rendezvény keretében mutatott be a hivatal, a szakma és a sajtó számára. A nagy érdeklődéssel kísért rendezvényt *dr. Soós Lőrinc*, a KSH elnökhelyettese nyitotta meg. Beszélt a hivatal és a könyvtár kiegyensúlyozott kapcsolatáról, hangsúlyozta a könyvtár szerepét a hivatal mindennapi munkájában és tevékenységének szélesebb körű megismertetésében.

Dr. Nemes Erzsébet, a könyvtár főigazgatója bemutatta a több mint 135 éves könyvtárat. A történeti áttekintés a könyvtári tájékoztatás történetét hangsúlyozta, amit jól tükrözött előadásának címe (*Az első könyvlajstromtól az inter-*

netig) is. A nagyszerűen szemléltetett előadás során „betekinthettünk” a könyvtár első címleltárkönyvébe, amely az 1867 és 1871 közötti gyarapodást tartalmazza. A klasszikus címleltárkönyveket a kötetkatalógusok követték, majd az állomány gyarapodása kikényszerítette a cédulakatalógus bevezetését. A könyvtár létrehozását kezdeményező *Keleti Károly* (a Központi Statisztikai Hivatal első elnöke) már 1869-ben szorgalmazta a hazai államtudományi és statisztikai munkák köteleespéldányként való biztosítását, és felhívta a figyelmet a nemzetközi cserekapcsolatok kiépítésének fontosságára. Keleti szándéka 1897-ben valósult meg. Az 1897. évi XXXV. törvény nemcsak a könyvtár nyilvános jellegéről határozott, de biztosította a kötelespéldánygyűjtési jogot, amelyet 1929-ben és 1952-ben megerősítettek. 1986 után csak a gyűjtőkörhöz tartozó szakkönyveket kapta a könyvtár, de 1999-től ismét teljes kötelespéldány-sorból válogathat a könyvtár. Az állomány bővülését, tartalmi gazdagodását segítik a nemzetközi cserekapcsolataink. Több mint négyszáz cserepartnerre van jelenleg a könyvtárnak!

1990-ig cédulakatalógus épült – mondta Nemes Erzsébet –, amely szerző, cím és sorozatcím alapján tette visszakereshetővé a dokumentumokat. A tartalmi feltárást az ETO rendszere biztosította. Már félmillió dokumentum volt a könyvtár állománya, amikor 1990-ben bevezetésre került a TEXTAR rendszer, amely kezdetben ETO-jelzetekkel és tárgyszavakkal egyaránt segítette a visszakeresést, majd 1991 után elhagyták az ETO-t.

A TEXTAR DOS felülete nem tette lehetővé a ma már alapvető fontosságú internetes alkalmazást, ezért 2002-től megkezdődött az OLIB 7.1 telepítése. A rendszer minden modulja élesben indult 2003 januárjában. A főigazgató hangsúlyozta, hogy az OLIB webfelületének elérhetőségét több fokozatban valósítják meg. A könyvtár után előbb a Központi Statisztikai Hivatal munkaszobáiban, végül még ebben az évben mindenki számára elérhető lesz az internetes katalógus. A jövő feladatairól, terveiről szólva az állomány teljes körű feldolgozása mellett a digitalizálás megkezdésének fontosságát emelte ki, mivel az állományban számos muzeális értékű dokumentum található, amelyek védelméről és hozzáférhetőségéről egyaránt gondoskodni kell. Ezek az elképzelések jól illeszkednek a

magyar könyvtárügyben egyre nagyobb hangsúlyt kapó telematikai koncepciókhoz, amelyek célja a nyitott, mindenki számára elérhető könyvtári tájékozódás.

Kövágó Károly kereskedelmi igazgató bemutatta az IQSYS RT.-t, amely mára átvette az IQSOFT RT.-től az alkalmazásfejlesztési feladatokat. Szavaiból kiderült, hogy a számos hazai nagykönyvtár mellett jelen vannak a legfelsőbb szintű államigazgatásban, komplex informatikai rendszerekkel segítik több minisztérium és főhatóság munkáját.

Kótai Katalin projektvezető *Modernizáció egy klasszikus nagykönyvtárban* címmel tartotta meg előadását. Véleménye szerint az OLIB azért alkalmas a több mint 750 ezres gyűjteménnyel rendelkező KSH könyvtára számára is, mert a legkorszerűbb technológiákon alapulva, a nemzetközi szabványokat felhasználva integrálja az összes könyvtári munkafolyamatot. A rendszer modularitása, objektumorientáltságú eszközkészlete, a telepítéshez (akár modulonként is), a testre szabáshoz és a későbbi fejlesztésekhez egyaránt megfelelő alapokat teremt.

Bakos Klára könyvtárigazgató a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemről *OLIB-bal a NATO-ban* címmel tartotta meg dinamikus, érdekes előadását. A ZMNE 1998 óta OLIB felhasználó. A könyvtári szakemberek és az olvasók egyaránt szeretik a rendszert. Bakos Klára ezt a fórumot is felhasználta könyvtára sokoldalú tevékenységének bemutatására. 470 ezer könyvük, négyszáznál több kurrens folyóiratuk van. Speciális adatbázisaik magyar viszonylatban igazán egyedülállóak, hiszen a felsőoktatás ezen szegmensének legnagyobb hazai könyvtára az övék. Számos adatbázist építettek (pl. biztonság- és védelempolitikai adatbázis, hadtudományi adatbázis, társadalomtudományi adatbázis, NATO dokumentumok adatbázisa, Király Béla adatbázis), számosat előfizetnek (STADAT, PROQUEST Military (száz külföldi on-line folyóirat elérését biztosítja), LANCASTER index, Jane's Online katonai adatbázis stb). Természetesen együttműködnek a Honvédelmi Minisztériummal, de jó kapcsolataik vannak más intézményekkel, szervezetekkel is. Nagy hangsúlyt fektetnek nemzetközi kapcsolataikra (1996-tól a NATO-szabványokat kötelempéldányként gyűjtik), és pályázatokon való részvétellel törekse- nek állományuk és szolgáltatásaik fejlesztésére.

Háry Péterné osztályvezető *Szolgáltatások a kecskeméti Katona József Könyvtárban az OLIB rendszerrel* címmel tartott előadást. A számítógépes fejlesztés gondolata 1994-ben merült fel először Kecskeméten. Széles körű, alapos tájékozódás után döntöttek az OLIB mellett. Háry Péterné elmondta, hogy a végleges döntés meghozatala előtt az IQSOFT lehetővé tette a rendszer kipróbálását. 1996-ban, amikor a könyvtár új épületbe költözött, már működött az OLIB rendszer. Ők szakaszosan telepítették a program moduljait. További sajátosság a KSH könyvtárhoz képest, hogy a kecskeméti ún. több telephelyes könyvtár, számos fiókkönyvtárral rendelkezik. A legnagyobb gondot, a legtöbb feladatot, a legtöbb időt a hagyományos katalógus (több millió cédula) megszüntetése jelentette. Ma már csaknem a teljes állomány elérhető számítógépen. Az OLIB rugalmasságára építve számos önálló, az olvasók jobb tájékoztatását szolgáló adatbázist építettek ki (könyvek, videók, hangoskönyvek, városi-megyei személyiségek adattára stb.). Internetes elérési lehetőségüknek köszönhetően számos olvasójuk előzetes, internetes tájékozódás után keresi fel igényeivel a könyvtárat. Ő maga személyesen is részt vesz az OLIB új felhasználóinak betanításában.

Rettich Béla főtanácsos, tájékoztató könyvtáros *Az OLIB integrált könyvtári rendszer a KSH könyvtárában* címmel gyakorlati, felhasználói szempontból közelítve tett néhány összehasonlítást a TEXTAR és az azt felváltó OLIB rendszer között. A TEXTAR-ban külön lehetett keresni könyvekre, folyóiratokra, kéziratokra, térképekre. Az OLIB mindezt egyetlen felületen teszi lehetővé, és szűrővel biztosítja a dokumentum-típusokra/információhordozókra való keresést. A régi rendszer nagyon jó összetett keresést tett lehetővé már az első lépésben, viszont maga a keresési folyamat viszonylag lassú volt. Beszélt a könyvtár 1977 óta épülő TEXTPAC cikkadatbázisáról, amelyet szintén konvertáltak. A 2001. évi folyóiratok feldolgozása az OLIB integrált rendszerében folytatódik, azaz kétszáznál több folyóirat már az új rendszerben lesz feltárva. A legnagyobb előrelépésnek azt nevezte, hogy ez az igen gazdag gyűjtemény (statisztika, demográfia, közgazdaság, szociológia, jog, politika, helytörténeti anyagok, történelem, vallás- és egyháztörténet, néprajz, a klasszikus és kortárs magyar és világirodalom) az internet segítségével

vel a közeli jövőben mindenki számára elérhetővé válik. Nagyon hasznosnak ítélte a rendszerhez tartozó kiadványszerkesztő segédprogramot, amely a találati halmazok, listák más dokumentumokban való tetszőleges hasznosítását szolgálja. Az egyes modulokhoz rendelhető statisztikák a regisztrációt biztosítják.

Az OLIB webfelelőlete mindenki számára egyszerű, világos, könnyen kezelhető – a TEXTAR esetében ez nem volt így –, míg a kliensfelület a tájékoztató könyvtárosok segítségét kikerülhetetlenné teszi a felhasználók számára. Ennek ellenére legalább egy gépen ezt a lehetőséget is biztosítja a könyvtár olvasóinak.

Rettich Béla

Törvénymódosítás és iskolai könyvtár

A Szakmai lehetőségek a NAT (Nemzeti Alaptanterv) 2004 struktúrájában alcímet viselte a könyvtárostanárok március 19-ei, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban (OPKM) megtartott tanácskozása.

A meghívott vendégek közül *Szabó Zoltán*, az Országgyűlés Oktatási, Kulturális és Tudományos Bizottságának alelnöke a közoktatási törvény módosítási tervezetének koncepciójával ismertette meg a hallgatóságot.

Átfogó képet nyújtott a mai magyar iskola-rendszer, oktatás problémáiról. Hangsúlyozta a versenyképes tudás megszerzésének fontosságát. A benyújtásra kerülő törvényjavaslat épp ezért kezeli kiemelten a nyelvoktatás hatékonyságának emelését, valamint az érettségéhez jutást minél nagyobb tömegek számára. A képviselő utalt a PISA-felmérés eredményeire, amelyek következményeként az alapkészségek, képességek fejlesztésének időszakát a módosítás tizenkét évre kívánja meghosszabbítani.

A könyvtár, az informatika szerepét erősíti az a törekvés, hogy a diákok lexikális ismerethalmazát csökkenteni szeretnék, s az információ megtalálásának, felhasználásának technikáját kiemelten fogják kezelni. A számítógép ismerete, a könyvtárban, a könyvekben való tájékozódás megtanulása nem szabad, hogy öncélú legyen, hanem az élethosszig tartó tanulás hatékony eszközévé, a munkaerő értéknövelő tényezőjévé kell válnia.

A szakmai nap résztvevői ezután a könyvtárostanárok (-tanítók) alkalmazására vonatkozó rendelkezéseknek az államháztartási törvényben elfogadott módosításának bevezetésével kapcsolatban tettek fel kérdéseket. Az előadó a törvény (2002. évi LXII. tv. a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről) hatályos, legitim voltát hangsúlyozta válaszában.

Juhász József főtanácsos, az Oktatási Minisztérium (OM) Tanügyigazgatási Főosztályának munkatársa az oktatási és kulturális jogszabályok érvényesüléséről tartott előadásában kiemelte, hogy a jogszabályi változások célja a közoktatás feladatrendszerének minél eredményesebb ellátása. Az elmúlt időszak törvényi szabályozásai az iskolai könyvtárosok szerepének felértékelődését is jelentik. Megnövekedtek a munkájukkal kapcsolatos mennyiségi, minőségi elvárások, hiszen a klasszikus feladatok mellett részt kell vállalniuk az iskola pedagógiai programjának megvalósításában (könyvtárhasználati órák tartása, szakórák szervezése stb.).

Valamennyien egyetértettünk azzal a véleményével, hogy a 2003. szeptember 1-jétől bevezetésre kerülő létszám-normatíva valóban pozitív változást jelent.

Áttekintését kérdések sora követte. Különösen a finanszírozással, a fenntartói szemlélettel, a közalapítványi források csökkenésével kapcsolatos gondok kerültek terítékre. Megfogalmazódtak az eddigi gyakorlat alapján reálisnak tűnő félelmek is. Vajon valóban a szakmaiság figyelembevételével fogják-e betölteni a hiányzó iskolai könyvtárosi státusokat, vagy elegendő lesz hozzá egy olyan pedagógus kolléga, akinek nincs meg az óraszám? A főiskolák, egyetemek gyakorló könyvtárai sokat tudnának segíteni, ha kidolgoznák a pedagógusjelöltek és könyvtárostanárok képzésének, továbbképzésének a rendszerét, hiszen speciális területről van szó.

A nap további színvonalas előadásokkal folytatódott. *Dr. Zsakó László*, az Informatikai Koordinációs NAT-bizottság elnöke a háromszintű tantervi szabályozás lényegét vázolta fel. Felhívta figyelmünket egy nagyon fontos változásra: a régi NAT-ban szereplő keresztantervek súlyának mostani növekedésére, a tantárgyak közötti kapcsolódási pontok erőteljesebbé válására.

Bemutatta az informatikai bizottság munkáját, amely az információs-kommunikációs kultúrával és a tanulás területével foglalkozik.

Az új NAT-nézőpont az informatikát egységesen, de különböző aspektusokból szemléli. Ezek között helye van a könyvtári informatikának is – benne a tantárgyi tartalmak integrációjának, a projektmunkának. Eddig sem volt ez idegen a könyvtárostanároktól, így nagy változást nem jelent számunkra a hagyományos tanítási struktúra felbontása, a tanári szerepváltás.

Sági Zsolt, az OM nemzetközi osztályának munkatársa az EU-n belüli oktatással kapcsolatos kérdésekben nyújtott átfogó tájékoztatót: beszélt a regionális politika összetevőiről, a támogatáspolitikai alapelveiről, céljairól, s ezzel összefüggésben a Nemzeti Fejlesztési Terv készítéséről.

A rendkívül tartalmas, jól szervezett szakmai nap egyik fontos információját cikkem végére hagytam, mert az újabb, örömteli előrelépést jelent.

Balogh Mihály, az OPKM főigazgatója bejelentette: 2003. június 26-án megrendezik a könyvtárostanárok első országos konferenciáját Budapesten, a Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnáziumban. A részletes programról a megyei pedagógiai intézetek fognak tájékoztatást adni. Hívunk és várunk minden iskolai könyvtárban dolgozó kollégát, hiszen a változások, a közös célok valamennyiünk munkáját meghatározzák.

Rónyai Ibolya

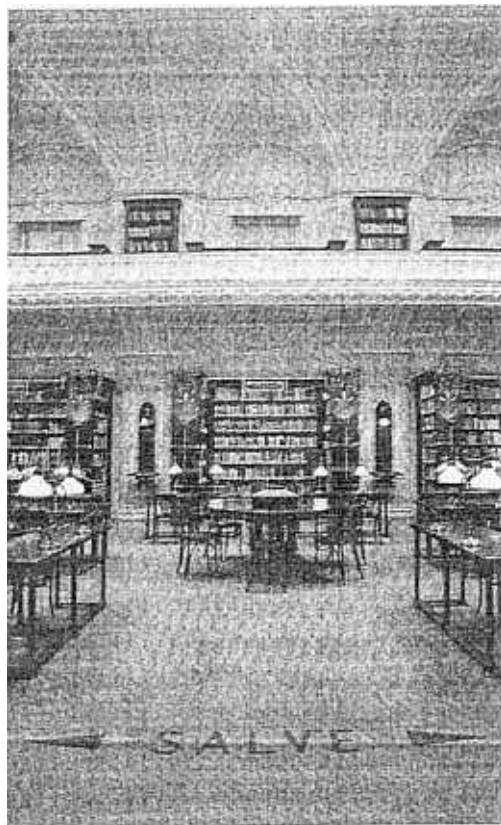
ÜNNEPI KÖNYVHÉT

2003. június 12–16.

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG
MEGYE

2003. június 4–június 24.

„HATÁRTALAN EURÓPA” Kultúrák találkozása

Rendezvénytársorozat
az
Országos Idegennyelvű Könyvtárban

„Európa: humanizmus.

Pogány humanizmus, keresztény humanizmus, szociális humanizmus. Logikus egymásutánban és elválaszthatatlan egységben.

Európa: univerzalizmus.

Ami jó benne, csak mindenkire kiterjeszhetően jó.

Európa: antinacionalizmus, tehát pacifizmus...

Európa: kultúra... Európa: morál.. És mindez hazát jelent.”

(*Fábry Zoltán: Hazánk: Európa, 1936*)

Az információs társadalom felé

A Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztossága 2001. szeptemberében a Széchenyi Terv Információs Társadalom- és Gazdaságfejlesztési Programja keretében az információs társadalom megvalósításában közreműködő közművelődési könyvtárak támogatására pályázatot hirdetett.

„Az információs társadalom fejlődése szempontjából elengedhetetlen, hogy az állampolgárok minél nagyobb számban hozzáférjenek és használják az internetet” olvasható a pályázati tájékoztatóban a támogatás céljáról. A ma Magyarországra még jellemző kedvezőtlen otthoni internetelési mutatókat közösségi hozzáférési helyek megteremtésével kívánták ellensúlyozni a pályázat kiírói. A közművelődési könyvtári rendszert alkalmasnak tartották arra, hogy ezt a lakosság széles rétegei számára biztosítsák. A könyvtárosokat internetes szaktanfolyamok elvégzésére ösztönözték azért, hogy az internetes információszerzés szakembereivé váljanak. Támaszkodtak a könyvtárak és könyvtárosok kultúrákövetítő szerepére, segítséget nyújtottak nekik ahhoz, hogy az új technika alkalmazására megtanítsák a könyvtárak látogatóit.

A paksi Városi Könyvtár a sikeres pályázaton hat korszerű multimédiás számítógép és egy tintasugaras nyomtató beszerzésére nyert támogatást. Ezért vállalta, hogy beiratkozott tagjai egy évig költségtérítés nélkül használhatják az internetet a nyitvatartási idő minimum nyolcvan százalékában, továbbá hatvan főt kiképez csoportonként húszórás, az internetet és a számítógép használatát *népszerűsítő* tanfolyam keretében, minimális, fejenként ezer forintos tanfolyami díjért. Az akkreditált szakmai tanfolyamot az intézmény két olvasószolgálati munkatársa (*Beke Katalin* és *dr. Egry Tiborné*) elvégezte, ők vezették a tanfolyami képzéseket.

A pályázati feltételeket a könyvtár a megszabott határidőn belül teljesítette. A tanfolyam fogadtatásáról folyamatosan kérdőíves közvéle-

mény-kutatás készült. (A válaszadás természetesen önkéntes és névtelen volt.) A hatvannegy végzős hallgató közül ötvenöt válaszolt.

Honnan szerzett tudomást a tanfolyamról? Így szólt az első kérdés. (Ugyanaz a válaszoló több forrást is megjelölhetett.) A Városi Könyvtár szórólapjáról 12, a TelePaks (helyi televízió) adásaiából 11, a Tolnai Népújságból (megyei napilap) 5, a Fortuna Rádióból (helyi rádió) 3, a Városi Könyvtár honlapjáról, illetve a Városháza című, havonta megjelenő kiadványból 2-2, az Atomerőmű című, havonta megjelenő üzemi lapból, a Paksi Hírlapból (hetilap), a Paksi Polgárból (kétheti újság) 1-1 jelentkező értesült a könyvtárnak erről az új szolgáltatásáról.

Örvendetes, hogy a széleskörűen híresztelt képzési lehetőség bekerült a magánszférába is: tizenhárman munkatárstól, kilencen családtagtól, szomszédától szereztek tudomást róla.

Mit mondana nekik, ha öntől érdeklődnének a tanfolyamról? A válaszolók (harminckilencen) szívesen ajánlották mindenkinek, többen meg is indokolták válaszukat:

„Segít, hogy gyorsabban és könnyebben használható legyen az internet.”

„A tanfolyam valóban kedvet csinál az internetezéshez, előképzettség nem szükséges hozzá.”

„Lényegre összpontosító, hasznos.”

„Részletes, a gyakorlatban jól alkalmazható képzést ad.”

„Kis létszámú csoport, kellemes környezeti, érdemes elkezdni.”

„Okvetlenül jöjjenek el, mert baráti környezetben sajátíthatják el az internet használatát, érthető módon.”

A válaszolók közül tehát senki sem költötte rossz hírét a tanfolyamnak (ezáltal a könyvtárnak), egyetlen végzős hallgató sem beszélt (beszélt) le családtagjait, munkatársait, szomszédait a tanfolyam elvégzéséről. Tizenhatan nem válaszoltak erre a kérdésre. Közülük tizenegyen teljes mértékben, öten részben voltak megelégedve a tanfolyammal.

A következő kérdésre adott válaszokból kiderült, hogy a jelentkezők közül tizenheten sem-

milyen előzetes tudással, ismerettel nem rendelkeztek, minimálissal, illetve alapfokúval tizenégyen, középfokúval tízen. Ezeket a kategóriákat (anélkül, hogy pontosan definiáltuk volna a fogalmakat) a kérdőívek értékelésekor állítottuk fel, a válaszolók „saját szavai” alapján.

A tanfolyamok kezdetén természetesen nem tartottunk szintvizsgát. Középfokúnak vettük a szövegszerkesztésben, a táblázatkezelésben elsajátított korábbi tudást, a Word, az Excel, a Windows ismeretét. A középfokú szoftverüzemeltető, az alapfokú Word- és Excel-tanfolyamot, valamint a titkárnőképző egyéves kurzusát elvégzettek elvárásainak is teljes mértékben megfelelt a képzésünk.

Milyen igényeket fogalmazott meg magában, amikor jelentkezett a tanfolyamra? A legtöbben az internetről szóló alapfokú ismereteket szeretnék volna megtanulni, mások ismereteik bővítését, hiányosságaik pótlását várták a tanfolyamtól, a már meglévő szintről szerettek volna továbblépni.

Volt, aki azt remélte, hogy egy kicsit több sikerrel használhatja a netet álláskeresésre, szórakozásra. „Hamarabb kapok munkát” – vélte más, csoporttársa pedig úgy gondolta, az itt megszerzett tudás hasznos lehet élete folyamán és a munkában is. „Munkában is előnyömré válhat” – írta a következő hallgató, bár a tanfolyam kezdetén tudatosítottuk, hogy ez „csupán” kedvcsináló az internet használatához. (Ez lett a belső használatra készült jegyzet címe is.)

Mennyiben teljesültek ezek az igények? Negyvenhárom résztvevőnek teljes mértékben, tizenkettőnek részben. A „kismértékben” illetve az „egyáltalán nem” lehetőséget egyetlen válaszoló sem jelölte meg.

Válogatás a teljes mértékben elégedettek válaszaiból:

„Szerencsésnek tartom, hogy minden résztvevő külön gépen gyakorolhatott.”

„Nem gondoltam volna, hogy ennyire tág ismeretanyagot kapunk, érthető, szinte köznapi nyelven.”

„Ez a tanfolyam csak hasznomra vált. Az első sikereim is mutatkoznak, és ez a tanfolyam eredménye.”

„Egyszerű, érthető stílusban történt az oktatás, ami nagyon érdekes volt. Eddig nem tudtam semmit az internetről, most kitárult előttem a világ, és nagyon érdekesnek tartom.”

Városi Könyvtár Paks

Tekintse meg honlapunkat

Néhányan megjegyezték, hogy nagyobb óraszámokban lehetett volna venni az alapokat, másoknak a tanfolyam időtartama volt kevés, illetve nem tudtak otthon eleget gyakorolni. Technikai problémák is okoztak nehézségeket. Egy hallgató a weblap készítésével is szeretett volna foglalkozni.

Milyen hasonló rendezvényre jönne el a könyvtárba? A legtöbben magasabb fokú végzettséget adó tanfolyamra járnának, olyanra, amely államilag elismert bizonyítványt nyújt.

Jelentkeznének azonban angol nyelvtanfolyamra is, grafológiára, olvasgatni, böngészni is szívesen járnának – ha több idejük lenne.

Van-e az otthonában számítógép? Huszonkilenc válaszadónak van, tizenegynek nincs, tizenegy család a közeljövőben szándékozik vásárolni, kettő nem is akar venni, kettő nem válaszolt.

A tanfolyamot végzettek közül huszonketten felsőfokú, húszan középfokú végzettségűek, hétnek szakmunkásképző iskolai bizonyítványa van, hatnak általános iskolai.

Ha a foglalkozás szerinti megoszlást nézzük, színes képet látunk. Hét tanár, illetve tanító, hat óvónő, öt gondozónő, négy asszisztensnő, illetve bolti eladó, három nyugdíjas, egy-egy minőségi ügyintéző, hegesztő, segédmunkás, karbantartó, festőművész, agrármérnök, keramikus, szakács, cukrász, tervező, munkanélküli is volt a tanfolyamot elvégzettek között. Negyvenöt nő és tizenkilenc férfi élt a tanfolyam kínálta lehetőséggel.

A nagy érdeklődésre való tekintettel – immár külső informatikus szakember irányításával – a tanfolyamokat tovább folytatjuk.

Gutai István

„A könyvtár... béleli a lelket is”

Az ötvenéves keszthelyi Fejér György Városi Könyvtár emlékkönyvéről

Emlékkönyv... Ebben az esetben nem a lányok üres lapokból álló könyvére gondolunk, amelybe a tulajdonosok ismerőseikkel emléksorokat, verseket íratnak, hanem olyan fontos történeti, művelődéstörténeti esemény évfordulójára megjelenő kiadványra, amely az emlékezésre méltó történéseket, adatokat, eredményeket ismerteti és összegzi.

Igen, valóban fontos és emlékezésre méltó események történtek a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtár ötvenéves múltjában, hogy csak a legfontosabbakat említsük:

– 1952. szeptember 18-án megnyílt Keszthelyen a város és környéke számára nélkülözhetetlen intézmény, a járási könyvtár a Festetics-kastélyban (meglehetősen nehéz körülmények között).

– 1973-ban a neve Városi Könyvtár lett.

– Tíz évvel ezelőtt, 1993. április 23-án felvette a város híres szülöttjének, Fejér Györgynek a nevét.

– 1998 augusztusában a jelenlegi helyére, a Zeppelin térre költözött, ahol „igazi otthonra lett”.

S most, ötven évvel az alapítás és tíz évvel a névadás után, a könyvtár jelenlegi munkatársai megnyerő külsejű és sokrétű tartalmú, fekete-fehér és színes képek sorával is gazdagított emlékkönyvet jelentettek meg háromszáz példányban és 134 oldalon. (Szerkesztő és felelős kiadó: dr. Müller Róbertné igazgató; technikai szerkesztők: Szabóné Mikla Éva és Pók Péter; szedés, nyomás és kötészet: Ziegler-nyomda, Keszthely.)

A 2003. április 23-ai emlékünnepségen részt vevők ajándékként vehették a kezükbe a tartalmas kiadványt. Számomra, aki kezdettől (már az általános iskola hetedik osztályától) fogva a könyvtár olvasója vagyok, különösen nagy örömet jelentett az emlékkönyv fellapozása. Ezt az ötven év dokumentumaiból összeállított kiállítás megtekintése még teljesebbé is tette!

Dr. Müller Róbertné igazgató emlékkönyvi *Köszöntője* már be is vezet bennünket a lelket is bélelő könyvtárba (*Szabó Lőrinc*), a könyvek csodálatos birodalmába, illetve a fél évszázad „rejtelseibe”.

Az ötvenéves keszthelyi könyvtár alapításától kezdve semmivel sem pótolható szerepet tölt be a városban és vonzaskörzetében – a maga szinte töretlen fejlődésében. Ehhez az egyre növekvő hírnévhez jelentősen hozzájárult a könyvtár 78 egykori és 17 jelenlegi dolgozója, kiknek neve az emlékkönyvben is szerepel.

Benedek Marcell, a neves irodalomtörténész szerint „a könyvtáros... lelki orvos”. A lelki orvosokat, a könyvtárosokat is bemutató emlékkönyv elején olvashatjuk az első könyvtáros és az 1957 és 1991 közötti igazgató, *Bécsi János* (1931–1995) 1993. április 23-án, a könyvtár névadó ünnepségén elhangzott előadásának szövegét, *A könyvtár első negyven éve* címmel. Fények és árnyékok, örömök és bánatok, szépségek és nehézségek kísérték a kezdeti éveket, de „küzdelmük” – a nemes célok által vezérelt jó szándékok és törekvések hatására – mindig meghozta a pozitív eredményeket, a még biztatóbb jövőt is elősegítő fejlődést.

A *Könyvtáros portrék*-sorozatban maguk a jelenlegi könyvtárosok vallatják volt és mai kollégáikat pályájukról, hivatásukról, céljaikról, tevékenységükről és tapasztalataikról. A nyilatkozók: dr. Müller Róbertné igazgató; *Szabó Ilona* igazgatóhelyettes; *Horváth Ferencné*, a gyermekkönyvtár nyugdíjas vezetője; *Kozma Kurdi Lajosné*, nyugdíjas olvasószolgálati csoportvezető; *Pappné Beke Judit*, a jelenlegi olvasószolgálati csoportvezető. A beszélgetések summázata: a megszólalók elkötelezett hívei a könyvtárügynek. Elhivatottságuk következtében alázatosan szolgálták és szolgálják a könyvek, az olvasás és az olvasók érdekeit.

Az író, *Pálfalvi Dorottya* ars poetica-szerűen vall *Az írott szó erejéről*, a könyvtár és az olvasás semmivel fel nem cserélhető hatalmáról.

A könyvtár neves vendégeinek vendégkönyvi bejegyzéseiből is olvashatunk egy csokorra való. Megfordult itt – többek között – *Bereményi*

Géza, Bertha Bulcsu, Czine Mihály, Lőrincz L. László Padisák Mihály, Szirmay Endre és Tüskés Tibor. Ők és még számosan működtek közre a könyvtár és a gyermekkönyvtár sokrétű rendezvényein.

Az 1975 és 2002 közötti rendezvénysorozatokról tizenhét oldalon olvashatunk, ezeket ugyanennyi fénykép-illusztráció egészíti ki. Külön figyelmet érdemel az 1999. augusztus 27-ei rendezvény, amelyen a világhírű tenorista, *Simándy József* emlékszobáját avatták fel a könyvtár épületében.

Kocsondiné Eisenkorb Györgyi könyvtáros 143 újságcikk címét és lelohelyét sorolja fel az 1961 és 2002 közötti válogatásban, *Könyvtárunk a sajtó tükrében* címmel.

Négy diagram tájékoztat bennünket a könyvtár fejlődéséről. Érdekes összehasonlításokat tehetünk például akkor, ha az olvasók számának növekedését vizsgáljuk: 1955-ben 2056, 2002-ben 5029 (majd két és félszeres növekedés), vagy a látogatók számának gyarapodását (8,2-szeres, 1955-ben 7511, 2002-ben 61 807). A kölcsönzött kötetek számának 5,1-szeres (1955-ben 24 372, 2002-ben 124 800) felfutása is imponáló eredményeket jelez.

Az emlékkönyvet Pappné Beke Juditnak, a könyvtár munkatársának Fejér Györgyről (1766–1851), a névadóról készült 52 oldalas tanulmánya zárja.

Ezt a dolgozatot *dr. Szabó Sándor* tanszékvezető egyetemi tanár ajánlása minősíti: A szerző „Fejér György munkásságának a lehető legszélesebb feldolgozására törekedett. A munka alapvetően hét részből áll. Az elsőben a művelődéstörténeti háttér megvilágosítása után Fejér György életét és munkásságát foglalja össze, felhasználva a róla megjelent irodalmat. E részhez, valamint a bibliográfia összeállításához nagyon alapos anyaggyűjtést végzett. A tanulmány második részét kitevő bibliográfia az első teljességre törekvő Fejér György-bibliográfia.

Az összeállítás két részből áll: az elsőben Fejér György műveit, míg a másodikban a róla szóló irodalmat találjuk. Nagy gonddal készített, precíz munka, használatát címmutató segíti.” Mindenkinek, aki a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtárat olvasóként vagy „csupán” látogatóként felkeresi, el kell olvasnia, hogy több lényeges dolgot tudhasson meg erről az intézményről!

A keszthelyi Fejér György Városi Könyvtár múltjával, jelenével és jövőjével egyaránt jelentős szerepet vállal a kulturálódás és művelődés terén.

Herzennel, a XIX. századi orosz filozófus-esztétával vallva: A könyv „az egyik nemzedék végrendelete a másik számára. A halott hősök tanácsa az utódoknak, akik most kezdik az életet. Az emberiség egész története egymást követő rétegben rakódott le a könyvekben. Népek, államok pusztulnak el, de a könyv életben marad... és a könyvekben nem csak múlt van..., a könyv a jövő programja is.”

Kardos Gy. József
tanár és olvasó

Szombathelyi tudós tanárok

Katalógusok, bibliográfiák, repertóriumok, fontos művek reprintjei, módszertani kiadványok, monográfiák, időszaki kiadványok – csak néhány típus a könyvtárak gazdag kiadói tevékenységéből. E művek többnyire hiánypótló, értékes – s a múzeumok, levéltárak publikációihoz hasonlóan – kevéssé ismert kötetek, noha értékük többre érdemesítené őket.

A Berzsenyi Dániel Könyvtár fontos, több évtizedes elmélyült tudományos munkára támaszkodó, a helyi közösség érdeklődésén túl is figyelmet keltő kiadói tevékenységének legújabb darabja a *Szombathelyi tudós tanárok 2* című tanulmánygyűjtemény.

Mikor 1998-ban a – számmal nem jelölt – első kötet megjelent, örömmel regisztráltuk a régió nyelvészei, filológusai, lapszerkesztői – többek között *Kultsár István*, *Bitnicz Lajos*, *Szenczy Imre*, *Ország László* – életét, pályafutását elemző tanulmányokat. A *Szombathelyi tudós tanárok* második kötete hat természettudós, illetve műszaki szakember működését, biográfiáját ismerteti.

Valamennyien vasi kötődésűek vagy itt éltek, mint pl. *Kunc Adolf* fizikus vagy *Gáyer Gyula* botanikus, mások innen elszármazottak, mint *Wälder Gyula* építész. Mindegyiküket jellemezte a sokoldalúság – *Edelmann Sebő* fényképész volt, matematikus, fizikus és vegyész. S valamennyien tanárok, középiskolában vagy főiskolákon, egyetemeken.

Egy sikerkönyv margójára

A tanulmányok szerzői között találjuk *Balogh Lajost*, a Savaria Múzeum botanikusát, *Kálmán Alajost*, a kémiai tudományok doktort, *Kovács László* és *Molnár László* főiskolai tanárt, *Balogh Péter* építésmérnököt, *Kovács Imre Endre* premontrei rendi szerzetest, *Horváth József* könyvtárost. A tanulmányok mindegyike életrajzba ágyazott tevékenységrajzot ad. Felvázolja az illető tudós tanár pályáját, foglalkozik tudományos és társadalmi kapcsolataival, sikereivel, esetleges kudarcaival – a szakirodalomra, gyakran levéltári forrásokra támaszkodva, de kortársak esetén személyes élményeket is felidézve, pl. *Náray-Szabó István* esetében.

Megtudjuk, hogy a polgári foglalkozása szerint bíró Gáyer Gyula a botanika mellett foglalkozott néprajzzal – de verseket is írt. A neobarokk építész Wälder Gyula országgyűlési képviselő is volt. *Pákay Arnold* a premontrei gimnázium tanára, majd igazgatója. A nyugatmagyarországi kertkultúra történetén túl oktatástörténettel is foglalkozott, s részt vett a *Vasi Szemle* szerkesztésében.

A kötet szerkesztője, a tematika kialakítója, a szerzőkkel való kapcsolattartáson kívül a támogatók felkérője *Köbölkuti Katalin*, a Berzsényi Dániel Könyvtár tudományos munkatársa.

A tanulmánygyűjtemény értékét nagyban növeli az általa összeállított bibliográfia, mely tartalmazza a szombathelyi tudós tanárok önállóan megjelent műveit, cikkeit, tanulmányait, könyvismertetéseiket, esetleg kéziratban lévő alkotásaikat, s a rájuk vonatkozó válogatott irodalmat: köztük még lexikon-szócikket, írásaikról szóló kritikákat, de internetcímet is találunk.

A Berzsényi Dániel Könyvtár több mint harminc kötetes sorozata a Vasi életrajzi bibliográfiák. Örömmel fedeztük fel, hogy több személyiségről – Kunc Adolfról 1983-ban, Gáyer Gyuláról 1982-ben – már megjelent önálló bibliográfia, ez is segítette a tanulmányok szerzőinek munkáját.

A Szombathelyi tudós tanárok mindkét kötetét jó kézbe venni, a szerkesztő által felkért *Sellyei Tamás Ottó* a tartalomhoz illő, szép, komoly könyvet tervezett – a tipográfia, szedéstükör, az illusztrációk kivitele a nyomda munkáját is dicséri.

Ferenczi Zsuzsanna

Két éven belül immár másodszer vehetjük kézbe a Veszprémi Egyetemi Kiadó, valamint az Informatikai és Könyvtári Szövetség gondozásában *Skaliczki Judit* és *Zalainé Kovács Éva* kitűnő munkáját: a *Minőségmenedzsment a könyvtárban* címet viselő hazai alapvetését ennek az egyre fontosabb szakterületnek.

A szerzők az új kiadást felhasználták a 2001-ben megfogalmazottak bővítésére, az elmúlt időszak legfontosabb publikációinak beépítésére, egyes témakörök bővebb kifejtésére. Lehetőség adódott az első kötet szerkesztési, technika hibáinak kijavítására is.

Mindjárt az első fejezet, az *Általános bevezetés* egy összefoglaló táblázattal gyarapodott, amely a könyvtár útjának kilenc „stációját” mutatja be a minőség gyakorlatáig. Ugyancsak újdonságnak számít a *Minőség és változás összefüggéseinek tárgyalása*. Kialakítás és megtartás – változáskezelés a kulcsszavak. Az Európai Unió bekerülése, az Európai Minőségösztönző Politika öt akciójának ismertetése, az Európai Bizottság vonatkozó ajánlásai magától értetődőnek hatnak. Tanulságos a vezetői képességek bővebb kibontása, hiszen a minőség elérésében a könyvtár vezetésének kulcs szerepe van.

Ismerősnek tűnnek a *reaktív vezető* jellemző jegyei, például:

- minden feladatra saját megoldása van;
 - személyesen dönt mindenben;
 - minden áron kényszeríti a sikert;
 - gyengén motivál;
 - beosztottjait arra szoktatja, hogy önálló cselekvés helyett utasításra várjanak;
 - csak a gyengésekre összpontosít;
 - nem neveli a munkatársakat.
- Ezzel szemben az *alkotó vezető*
- nem törekszik arra, hogy minden feladatra saját megoldása legyen;
 - lehetőséget ad munkatársainak arra, hogy maguk döntsenek;
 - nyitott gondolkodású;
 - delegálja a munkát és a felelősséget;
 - az erősségekre és azok fokozására összpontosít stb.

Talán a leghangsúlyosabb a 2003 és 2007 közötti új stratégiai célok megfogalmazása, mely-

nek négy pontja az irodalomból és különböző konferenciák előadásai kapcsán remélhetőleg már minden könyvtáros számára ismert.

A vidéken, kisközséges megyében élő és dolgozó recenzens különösen örül a regionális könyvtári ellátás, benne az apró falvak ügye homloktérbe kerülésének.

Jelentősen bővült a *Minőségmenedzsment alkalmazásának módszerei és technikai* címet viselő fejezet, a gyakorlati megvalósítás fontosságát hangsúlyozandó.

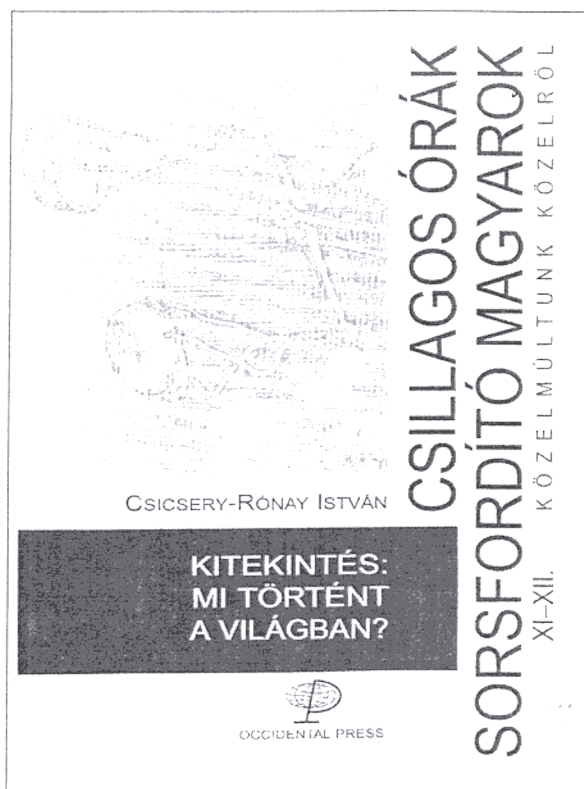
Ugyanígy bővebb kifejtésre került a humán erőforrás szerepe is.

Új fejezettel bővült a *Ramháb Mária* által jegyzett *Esettanulmány*. A kecskeméti Katona József Könyvtár 1996 és 2003 közötti fejlődését bemutató írás olyan, magyar viszonylatban fantasztikusnak számító eredményekről számol be, amelyek akár egy angolszász vagy skandináv könyvtár mutatóival is vetekszenek.

Az irodalomjegyzék „rendbe tette” az előző betűrendi problémáit. Kis számban bekerültek régebbi és új alapvető írások is.

Összegzésül elmondhatjuk, hogy a mintegy negyven oldallal bővült második kiadás nemcsak mennyiségében lett több, hanem tartalmában is jelentősen gazdagodott. Ez pedig egy minőségmenedzsmenttel foglalkozó munka esetében mindenképpen figyelemre méltó eredmény.

Halász Béla

CSILLAGOS ÓRÁK
SORSFORDÍTÓ MAGYAROK
XI-XII. KÖZELMÚLTUNK KÖZELRŐL

CSICSERY-RÓNAY ISTVÁN

KITEKINTÉS:
MI TÖRTÉNT
A VILÁGBAN?

OCCIDENTAL PRESS

fordulópont

GYERMEK

A TÉT?

19

versmondó

XI ÉVFOLYAM 1-2 SZÁM

2003. MAJUS

Közhasznúsági jelentés a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 2002. évi tevékenységéről

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (továbbiakban MKE) az egyesületekről szóló 1989. évi II. törvény által szabályozott társadalmi szervezet, 2002. III. 15-étől a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény alapján bejegyzett közhasznú szervezetként látja el feladatát.

Az MKE tevékenységét az alapszabályában lefektetetteknek megfelelően végzi a hatályos jogszabály figyelembevételével.

Az egyesület a 2002. évi tevékenységét már a közhasznúság jegyében szervezte, tudatosan koncentrálna arra, hogy a közhasznúsági szerepvállalás minden elemére kellő figyelmet fordítson.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete közhasznú tevékenysége

1. Szervezeti élet

A közhasznúsággá nyilvánítás az egyesület szervezeti tagolódását nem érintette. Továbbra is területi, szakterületi és testületi szervezeti keretek közt végzi munkáját. 2002-ben nem szűnt meg és nem alakult új szervezet az egyesületen belül. A jelenleg működő szervezetek megfelelnek az alapszabály függelékében foglaltaknak.

Az elmúlt év során az egyesület áttekintette szervezetének taglétszámát, és cselekvési programot határozott meg arra nézve, hogy tagtoborzó munkáját a határon túli magyar könyvtárosokra is kiterjessze mind egyéni, mind testületi vonatkozásban. Erre okot és lehetőséget a folyamatosan jelentkező igény adott, illetve az egyesület részéről az az odafigyelés és együttműködési szándék, amelynek történelmi előzményei jól nyomon követhetők. A tagtoborzást nem csak a határon túli könyvtárosok körében, de a hazaiaknál is fontosnak tartotta. Ennek érdekében rendezvényeit mindenkor nyitottá tette.

Az év folyamán több változtatást is bevezetett korábbi működéséhez képest. Új tagnyilvántartó programot rendszeresített tagjai regisztrálására, ehhez elvégezte a megfelelő adatkonverziót, az adatfrissítést, folyamatosan egyeztetve a szervezetekkel. A munkák ellátására új technikai berendezéseket (számítógép, fénymásoló) állított rendszerbe.

Új nyilvántartási elemként jelent meg a nyelvtudási szint regisztrálása, az eredmény adatbázisba építése, amelynek például a külföldi szervezetekkel való kapcsolattartásban, külföldi tanulmányutak támogatásában van meghatározó jelentősége.

Többek között a fenti nyilvántartási változtatások segítették hozzá az egyesületet egy tisztább, átláthatóbb működéshez, amely a közhasznú egyesületi lét alapfeltétele.

Az egyesület irat- és dokumentumkezelése naprakész, abba – a személyiségi jogok figyelembevételével – bárki betekinthez, az ügyrend által szabályozott hozzáférési rend betartásával.

Az egyesületi információk, jegyzőkönyvek, beszámolók az MKE honlapján jelennek meg, így a nyilvánosság fontos eszközévé válva kötelességének érezte az elnökség annak megreformálását, illetve a megújítási folyamat megkezdését 2002-ben.

Az egyesület elnöksége 2002-ben megkezdte a – szervezési okokból 2003-ra áthúzódó – tisztújítás központi szervezését. Meghatározta szervezeti számára a tisztújítás ütemtervét, amelyet a szervezetek rendre betartottak, és az alulról jövő építkezés elve alapján megválasztották saját tisztviselőiket, valamint közgyűlési képviselőjüket. A 2002. év végére a szervezetek készen álltak az MKE vezetőségének megválasztására.

2. Rendezvények

Az egyesület 2002. évi rendezvényei és programjai annak a közhasznú cél szerinti tevékenységnek feleltek meg, hogy megerősítse elsőrendű kapcsolatait, így a könyvkiadással és irodalommal, a tudományos tevékenységgel és kutatással, az oktatásüggyel és neveléssel, a határon

túli magyarsággal, és mindenkor a kultúrát képviselje.

Az egyesület kiemelkedő, nyári nagy rendezvénye a 34. vándorgyűlés volt, amelyet Budapestre hirdetett meg, a nemzeti könyvtár megalapításának kétszáz éves évfordulója alkalmából. A vándorgyűlés a *Nemzet és könyvtára* címet viselte, társrendezője az Országos Széchényi Könyvtár volt. Nagy hangsúlyt fektetett az egyesület a szervezés megújítására, tartalmi értékeinek növelésére. A szakmai véleménycserére leginkább lehetőséget adó szekcióülések látogatottsága és aktivitása kiemelkedő volt. Fontos szerephez jutott a vándorgyűlésen belül az ún. szabadidős programok között a budapesti könyvtárak meglátogatása.

Jól sikerültek és szintén a nagy látogatottságnak örvendő programok között említendők a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál Könyvtáros Klubjának programjai, benne a marosvásárhelyi Teleki Téka alapításának kétszázadik évfordulója tiszteletére rendezett esemény, a határon túli magyar könyvtárak gyűjteményének bemutatása. Mióta szervezési szempontból is közelebb került az egyesület a fesztivál rendezvényéhez, a könyvtárosok részvétele, érdeklődése láthatóan növekedett.

A tavaszi-őszi szakmai konferenciák változatos tematikával és jelentős szakmai érdeklődés mellett zajlottak le. Ide tartozott a megyei könyvtárak alapításának ötvenedik évfordulója tiszteletére *A területi (regionális) könyvtári ellátás európai gyakorlata* címmel szervezett tavaszi konferencia Békéscsabán. Őszi konferencia volt Debrecenben és Budapesten az ODR tapasztalatairól, illetve az elektronikus dokumentumok bibliográfiai számbavételének és kidolgozásának kérdéseiről Budapesten.

Az őszi könyvtári napok rendezvénysorozata az IKSZ-szel együttműködve zajlott.

A Könyvtári Intézettel közös munka indult meg a könyvtáros karrier-modell kialakítására. Az e témában tett lépések: a kérdőíves felmérés és az interjúsorozat egyaránt jó fogadtatásra leltek az egyesület tagjai körében. Ezen túlmenően a könyvtáros karrier-modell építéshez az MKE és a Könyvtári Intézet felmérést készített a Szonda Ipsos céggel. Részt vettünk a Civiliáda kiállításon (2002. szeptember 25–27.).

Standunk volt a Könyvtári Intézettel közösen az EDUCATIO 2002 Nemzetközi Oktatási Szak-

kiállítás és Börze rendezvényén (2002. november 14–17.).

3. Nemzetközi kapcsolatok

Az egyesület nemzetközi szakmai szervezetekkel fenntartott kapcsolatai két szervezethez kötődnek, amelyeknek egyben tagja is. Így említendő meg az IFLA (Könyvtári Egyesületek és Intézmények Nemzetközi Szövetsége) és az EBLIDA (Könyvtári Információs és Dokumentációs Egyesületek Európai Irodája). Bár a két szervezet folyamatos évi munkájában – anyagiak híján – állandó képviselet nincs, az IFLA és az EBLIDA konferenciáin egyesületünk 2002-ben is képviseltette magát.

Az IFLA konferenciáján és közgyűlésén Glasgowban *Ambrus Zoltán* elnök, *Haraszi Pálné* főtitkár és *Vajda Erik* alelnök vett részt, egyikük útját sem az MKE finanszírozta.

Az EBLIDA tevékenysége sajnálatosan egy-síkú, csaknem kizárólagosan a könyvtárak és információs intézmények szerzői jogi problémáira szorítkozik. 2002-től e szervezetben az MKE képviselője *dr. Vasas Livia*.

4. Kapcsolattartás a határon túli könyvtárosokkal

Az MKE közhasznúsági tevékenységének egyik területe a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység.

Az NKÖM Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya határon túli magyar könyvtárosokat támogató programjában 2002-ben az elnökség egy tagja képviselte a szervezetet. Képviselőin keresztül az egyesület javaslatokat tett a pályázatkiírás témáira, részt vett a pályamunkák értékelésében, az éves pénzügyi keret elosztásában. Az NKÖM projektje 2002-ben 900 ezer forinttal támogatta a határon túli kollégák részvételét a szakmai rendezvényeken. Ennek következtében jelentős számban vettek részt könyvtáros kollégák a budapesti MKE vándorgyűlésen, illetve a megyei könyvtáros szervezetek továbbképző rendezvényein. Az NKA pályázatán is sikerrel képviselte az egyesület az ápolandó kapcsolatok ügyét.

A kapcsolattartás másik vetülete aktív MKE tagságunk alapjainak megteremtése. Ebben jelentős előrelépés történt. Kapcsolódási pontként említendő a határon túli kollégák munkahelye-

inek, kulturális intézményeinek megismerésére tett látogatások.

5. Az oktatási-képzési tevékenység

A szakterülettel foglalkozó munkacsoport rendszeresen ülésezett, 2002 végéig több témával is foglalkozott. Napirenden szerepelt a *Javaslat az iskolarendszeren kívüli könyvtári szakképzés módosítására* című tervezet (ez tulajdonképpen indítvány a segédkönyvtáros felsőfokú szakképzés bevezetésére). A témát két alkalommal vitatta meg a bizottság, míg 2002. május 28-án támogató nyilatkozat elfogadására került sor. Részt vett *A könyvtári terület stratégiai céljai 2003 és 2007 között* című, a jövőt meghatározó dokumentum véleményezésében. Az ülésekről készített emlékeztetőt, illetve adott esetben a munkacsoport állásfoglalását megküldték az IKSZ és az MKE elnökségének, valamint az NKÖM könyvtári osztályának.

6. Az egyesület képvisellete, kapcsolatok

Tovább erősítettük kapcsolatainkat a szakmai szervezetekkel. Az elmúlt évben is részt vettünk a különböző szakmai szervezetek és fórumok munkájában. *Bényei Miklós* a Könyvtári Akkreditációs Bizottság munkájában vett részt. *Haraszi Pálné* és *Varga Róbert* a határon túli magyar könyvtárügy támogatásával foglalkozó NKÖM-bizottság munkájában tevékenykedett. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók kollégiumában *Mader Béla* képviselte az egyesületet.

Eseti felkérésre az egyesület képviselője részt vett különböző személyi pályázatokat bíráló bizottságokban (*Ambrus Zoltán*, *Gellér Ferencné*, *Haraszi Pálné*). Több szakmai kitüntetést odaítélő kuratóriumban végeztek munkát az egyesület megbízottai (*Biczák Péter*, *Varga Róbert*).

A nemzeti kulturális örökség minisztere által adományozott Szinyei József-díj kuratóriumában *Bartos Éva*, a Tanács elnöke; a Széchényi Ferenc-díj kuratóriumában *Vajda Erik* alelnök képviselte az egyesületet.

Az MKE saját alapítású díját, „Az év fiatal könyvtárosá”-nak járó elismerést 2002-ben egy fő vehette át.

Az MKE Emlékérmét *Ligeti Erika* művészi plakettjével 2002-ben is hatan kapták meg, átadására a vándorgyűlésen került sor.

Az MKE javaslata alapján adja át minden évben, így 2002-ben is, az NKÖM Művészeti Főosztályának vezetője a Fitz József-díjat a szakmai és esztétikai szempontból legsikeresebbnek ítélt öt könyv kiadójának.

7. Gazdálkodás.

Az egyesület működését biztosító anyagi források

Az egyesület céljai megvalósításához az alábbi pénzügyi források állnak rendelkezésre:

A tervezhető bevételekhez sorolható az egyéni és testületi tagok által fizetett tagdíj és a költségvetési támogatás. A tagdíjak a költségvetés bevételi ágának tíz százalékát jelentették 2002-ben. A 2001-ben megfogalmazott tagdíjreform értelemszerűen 2002-ben került első ízben végrehajtásra, s bár az előző évekhez képest csak három–négy százalék növekményt mutattak a számadatok, ez mégis igazolja a tagdíjreform szükségességét, pozitív pénzügyi kihatását.

A költségvetés bevételi oldalának gerincét az NKÖM-höz, az OM-hez és az Országgyűléshez benyújtandó pályázatok révén kapott támogatások képezték. Ezek a bevételek biztosítják ma is az MKE költségvetési stabilitását és teszik lehetővé az egyesület alapvető céljainak teljesítését.

Mindezt kiegészítették a nem tervezhető bevételek. Ezek közül az elsők voltak a sorban (súlyuknál, jelentőségüknél fogva) az NKA-hoz benyújtott pályázatok révén megszerzett támogatások.

Az szja egy százalékából befolyó bevételek is említést érdemelnek. Felhasználásuk a legközelebbi célra és módon történt: a tanáccsal történt konzultáció után belső pályázatot nyert rendezvények támogatására hasznosultak.

Az egyesület a vizsgált évben még nem használta ki a közhasznúsággal járó lehetőségeket, bár szemléletében már megjelent egy szigorúbb és fegyelmezettebb, új típusú gazdálkodási rend kialakítása.

A fenti jelentés megjelenik a Könyvtári Levelező/lapban és az MKE honlapján (<http://www.mke.oszk.hu>).

1 3 0 0 0 8 9 5 9 9 1 9 3 3 1 0 1

Statistikai szám: el vagy adószám (cekk számszám)

Az egyéb szervezet megnevezése: HAGYAR KÖNYVTÁROK EGYESÜLETE

Az egyéb szervezet címe: 1054. Bp. Pest, Hold u. 6.

**EGYSZERES KÖNYVVITELT VEZETŐ EGYÉB SZERVEZETEK
EGYSZERŰSÍTETT BESZÁMOLÓJÁNAK MÉRLEGE**

2 0 0 2 ÉV

adatok E Ft-ban

Sor- szám	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) helyesbítései	Tárgyév
a	b	c	d	e
1.	A. Befektetett eszközök (2-4. sorok)	525		1.931
2.	I. IMMATERIÁLIS JAVAK			
3.	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	525		1.931
4.	III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK			
5.	Forgóeszközök (6-9. sorok)	1.637		3.004
6.	I. KÉSZLETEK			
7.	II. KÖVETELÉSEK	30		178
8.	III. ÉRTÉKPAPÍROK			
9.	IV. PÉNZESZKÖZÖK	1.607		2.826
10.	ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK) ÖSSZESEN (1.+5. sor)	2.162		4.935
11.	C. Saját tőke (12.-16. sorok)	1.894		4.935
12.	I. INDULÓ TŐKE / JEGYZETT TŐKE	2070		1.894
13.	II. TŐKEVÁLTOZÁS / EREDMÉNY	- 176		3.041
14.	III. LEKÖTÖTT TARTALÉK			
15.	IV. TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEVÉKENYSÉGBŐL			
16.	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGBŐL			
17.	D. Tartalék			
18.	E. Céltartalékok			
19.	F. Kötelezettségek (20.-21. sorok)	268		-
20.	I. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK			
21.	II. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	268		-
22.	FORRÁSOK (PASSZÍVÁK) ÖSSZESEN (11.+17.+18.+19. sor)	2.162		4.935

Keltetés: Bp. Pest 2003. 03. 10.

T.1715/A.r.sz. - s - AB Nyomtatvány - Kamipress

Suel

[Handwritten Signature]
Az egyéb szervezet vezetője
(képviselője)

Közhasznúsági jelentés az Informatikai és Könyvtári Szövetség 2002. évi tevékenységéről

Az Informatikai és Könyvtári Szövetséget a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény 22. §-ának /3/ bekezdése alapján a Fővárosi Bíróság 1999. december 28-i végzésével 1998. január 1. napjától közhasznú szervezetté sorolta át.

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség tevékenységét alapszabálya és szabályzatai alapján végzi, a hatályos jogszabályok előírása szerint.

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség közhasznú tevékenysége

I. Szervezeti élet

A szövetség a közhasznú szervezetté való nyilvánítással együtt a szervezet működésében is változásokat vezetett be. A munkát, az információtovábbítást és a kapcsolattartást az elnökből, két alelnökből, az elnökségből és a képviselők testületéből álló vezetőség jelentősen megkönnyíti. Erre azért is nagy szükség volt, mert a tagok száma gyarapodik, de mind több helyen alakulnak területi tagozatok is. Ezek összetétele esetenként különböző, van, ahol csak városi könyvtárak, van, ahol városi és községi könyvtárak a tagjaik, és van, ahol az adott terület minden könyvtártípusa szerepel a tagok között. Ez a bővülés folyamatosan tágítja az IKSZ hatókörét is.

A szövetség a közhasznú szervezetté nyilvánítás folyamán elfogadott új alapszabály szerint működik. Az elnökség havonta, a képviselők testülete kéthavonta ülésezik. Ezzel biztosítjuk, hogy az információáramlás a tagok között folyamatos legyen. A szövetség szervezeti élete az előző évben bekövetkezett változások mentén egyenletesen és hatékonyan zajlott.

Az elnökség és a képviselő-testület fontosnak tartotta és tartja, hogy a tagság a legújabb szakmai információkat minél előbb megismerje, szakmai vitákat folytasson azokról. Ennek megfelelő szintérnek az országos, regionális és helyi szakmai napok szervezése bizonyult.

A szövetség 237 tagja az alábbi tagozatokban végzi munkáját:

Tudományos és Szakkönyvtári Tagozat -
Megyei Könyvtári Tagozat
Városi Könyvtári Tagozat
Munkahelyi Könyvtári Tagozat
Baranya Megyei Tagozat
Bács-Kiskun Megyei Tagozat
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tagozat
Csongrád Megyei Tagozat
Fejér Megyei Tagozat
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tagozat
Kisalföldi Tagozat
Tolna Megyei Tagozat
Vas Megyei Tagozat
Veszprém Megyei Tagozat
Zala Megyei Tagozat

A Tudományos és Szakkönyvtári Tagozat szakmai napján az elektronikus folyóiratoknak az internetes tartalomszolgáltatásban betöltött szerepével és az e területen várható pályázati lehetőséggel foglalkozott.

A Megyei Könyvtári Tagozat az elmúlt évben is két ülést tartott, az első a jubileumát ünneplő Országos Széchényi Könyvtárban volt, májusban. Az összejevetel központi témája a könyvtári terület stratégiai terve és a tartalomszolgáltatás volt, de foglalkoztak a könyvtáros életpálya kérdéseivel is. Októberban Salgótarjánban találkoztak a megyei könyvtárigazgatók. A téma az Országos Dokumentumellátási Rendszer volt. Ezen az ülésen folytatódott a polémia a kistelepülések könyvtári ellátásáról, és fontos határozatot hoztak a statisztikai adatszolgáltatás ügyében is. A javaslatot az NKÖM könyvtári osztálya elfogadta.

A tagozat aktívan képviselteti magát a különböző szakmai bizottságokban, és a határon túli magyar könyvtárak megsegítésében is jelentős szerepet vállal.

A Városi Könyvtári Tagozat a tavalyi év zsúfolt programjai miatt csak 2003-ban tudta megtartani tervezett szakmai napját *Kultúra – települések – könyvtárak – finanszírozás összefüggései az európai uniós csatlakozás tükrében* címmel. Az információkban gazdag rendezvényen kapták meg a tagok azt a munkaanyagot is, amelyet a megyei tagozatok képviselőiből álló tanácskozó testület néhány tagja készített el. Az anyagot a további javaslatok figyelembe vételével átdolgozzák és eljuttatják az illetékeseknek.

A Munkahelyi Könyvtári Tagozat két saját rendezvényt tartott. Szeptemberben a tagozat szervezeti ügyei voltak napirenden, novemberben pedig a könyvtári terület stratégiája és a minőségbiztosítás helyzete.

A tagozathoz tartozó könyvtárak ma már nyilvános közművelődési könyvtárként működnek, városi vagy megyei, területi, települési feladatokat látnak el. Többségük szerepel a nyilvános könyvtárak jegyzékében. Az IKSZ támogatásával több pályázaton is sikeresen vettek részt, ennek eredményeképpen jelentős fejlesztéseket hajthattak végre.

A Bács-Kiskun Megyei Tagozatban a kapcsolattartás folyamatos volt a tagok között, ezt nagymértékben segíti az elektronikus elérhetőség, amellyel egyre több könyvtár rendelkezik.

Szakmai összejöveteleik a személyes találkozások pótolhatatlan lehetőségét nyújtják. Erre több alkalom is kínálkozott, mivel a megyei könyvtár ötvenéves évfordulóját a megye több településén ünnepelte. A nyitó összejövetelt Kiskunfélegyházán tartották, ahol több jelentős előadás és egy vándorkiállítás segítségével idézték fel az elmúlt évtizedeket. Eljutottak Bácsalmás, Kiskőrös, Kiskunhalas, Lajosmizse, Vasút településekre is.

Foglalkoztak a választások után kialakult helyzettel, a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés elnökének programjában a könyvtárakat érintő kérdésekkel. Hasznos volt a megindult könyvtári szakfelügyeletről összegyűjtött tapasztalatok megvitatása is, amely még inkább előtérbe helyezte a kistelepülések könyvtári ellátásának sürgető javítását.

A Csongrád Megyei Tagozat könyvtárai elsősorban e-mailben tartják a kapcsolatot. A könyvtárak részletes tájékoztatót kapnak az IKSZ képviselő-testületének üléseiről, megvitatják az ott felmerült szakmai kérdéseket. Javaslatot készítettek a könyvtáros életpályához, a Nemzeti Kulturális Alapprogram pályázataihoz, megvitatják a hétéves továbbképzési tervvel, illetve a szerzői joggal kapcsolatos problémákat, valamint a városi könyvtárak helyzetét.

A tagozat képviselőjének megbízatása 2002-ben lejárt. Az októberben összehívott tagozati ülésen mandátumát újabb két évre meghosszabbították.

Szakmai napjukon a könyvtárak informatikai fejlesztéséhez kívántak segítséget adni, bemu-

tatták a HunTéka magyar fejlesztésű könyvtári szoftvert.

A Fejér Megyei Tagozat munkáját a kölcsönös tájékoztatás és segítségnyújtás jellemezte. Együttműködtek a pályázatok kidolgozásában Magyar Könyvtárosok Egyesülete megyei szervezetével, a Kodolányi János Főiskolával. Több továbbképzésen és szakmai tapasztalatcserén vettek részt.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tagozat tagjai elsődlegesen a megyei könyvtár által tartott megbeszéléseken, szakmai programokon találkoznak. A legszorosabb együttműködés a nagykuñ régió könyvtáaira jellemző, melynek formái a térségi könyvtárközi kölcsönzés, aktuális szakmai kérdések megvitatása, szakmai tapasztalatcserék, közös rendezvények.

A Kisalföldi Tagozat a már bevált együttműködési formák keretében közös munkával megjelentette és az interneten is közzétette a Győr-Moson-Sopron megye nagyobb könyvtáraiba járó magyar és külföldi folyóiratok lelőhelyjegyzékét, amely a megye tizenkilenc önkormányzati, felsőoktatási és szakkönyvtárának kurrens periodikumait tartalmazza. Emellett folytatták azt a 2001-ben megkezdett munkát, amellyel ugyanezen könyvtárak periodikumainak retrospektív adatbázisát készítették el.

Hagyományosan együtt szervezték meg a legfontosabb könyves ünnepeket (költészet napja, ünnepi könyvhét) és az októberi könyvtári hetet, amelynek témája ezúttal a megyei könyvtárak fél évszázados története volt.

A szakmai összejöveteleken egy fontos közös ügy megvitatása történt meg: a könyvtárak a HunTéka könyvtári szoftver előzetes tanulmányozása után annak közös bevezetéséről, közös pályázatról és adatbázis építéséről állapodtak meg.

A Tolna Megyei Tagozatban 2002-ben három könyvtár ünnepelte ötvenedik évfordulóját: Tamási, Szekszárd és Bonyhád könyvtára. Az ünnepekbe, különösképpen a szakmai programokba a tagozat könyvtárai, könyvtárosai is aktívan bekapcsolódtak. Gondos előkészület jellemezte a magyar könyvtártörténet jelentős évfordulójának megünneplését: kedvezményes szolgáltatásokkal, rendkívül színes programokkal várták Tolnában az olvasókat.

A tagozati rendezvényeket általában az MKE megyei szervezetével és a megyei könyvtárral

közösen szervezik, tekintettel az egyszemélyes könyvtárakra és az útiköltségre. Az üléseken az NKÖM és az NKA pályázati lehetőségeiről, a közösen beadandó pályázatokról és aktuális könyvtárpolitikai ügyekről esett szó, illetve az ünnepi könyvhét szervezésével kapcsolatos aktuális problémákat beszélték meg. ▶

A Vas Megyei Tagozat az Összefogás a könyvtárakért elnevezésű, évente ismétlődő akció rendezvényeit koordinálja – a megyei könyvtárral együttműködve. Arra törekedtek, hogy minél több városi könyvtár legyen jelen környezetükből az Internet Fiesta rendezvényein, de legalább regisztráltassa magát annak honlapján.

Jó a kapcsolatuk a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Vas megyei szervezetével, alkalmanként közös rendezvényeik is vannak. A kapcsolattartás során mindinkább a kommunikáció technikai eszközeihez kell folyamodniuk, mivel az anyagi kondíciók romlása egyre nehezíti a személyes találkozás lehetőségét.

A Veszprém Megyei Tagozatban a kapcsolattartás legfontosabb eszköze változatlanul a telefon volt, de lassan térj hódít az e-levelek útján történő konzultáció. Sajnos ennek változatlanul gátja, hogy több városi könyvtár máig sem rendelkezik használható internetkapcsolattal. Így az összeköttetés kiépítésének erőteljes szorgalmazása volt az egyik fő céljuk, a másik pedig az új városok (Herend, Balatonfüzfő) egyáltalán nem városi feltételek között működő könyvtárainak segítése és bekapcsolása a tagozat életébe. E munkák váltakozó sikerrel zajlanak, és áthúzódnak a következő évre is.

A feladataik másik nagy csoportja a városi könyvtárak és az országos szakmai testületek, illetve döntési szintek közötti kapcsolat ápolása, az információáramlás megszervezése volt, ez viszonylag rendszeresen és eredményesen történt.

II. Rendezvények, szakmai napok

Márciusban csatlakoztunk a nemzetközi Internet Fiestához. A szervezésben és a könyvtárak minél tömegesebb részvételének biztosításában vállaltunk szerepet. Az Internet Fiesta célja, hogy az internethasználatot népszerűsítse, ezzel is segítve az állampolgárok felkészítését a tudás társadalmában való aktív részvételre.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás közeledtével egyre inkább előtérbe kerül a regionális

alapon való szerveződés minden területen, így a könyvtárügyben is. Ezt a tendenciát igyekeznek szakmai téren támogatni az Informatikai és Könyvtári Szövetség.

Az első regionális szakmai konferenciára Gyulán került sor, 2000-ben. A sikeren felbátorodva szervezte meg a szövetség 2002. április 8-án és 9-én Veszprémben a második regionális tanácskozást, *Könyvtárak az információkeresési kultúra fejlesztéséért. Az IKB pályázatainak gyakorlati megvalósítása* címmel.

Az első előadó, *dr. Szemerei Péter*, a Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztosága munkatársa *Könyvtárak az információs társadalomért* című előadásában az IKB pályázatainak céljairól, a beérkezett pályamunkákról és a további tervekről beszélt. Másodikként *Kenyéri Kornélia* (Néprajzi Múzeum Könyvtára) arról szólt, hogy miként szervezzék meg a könyvtárak „nem középiskolás fokon” az IKB-pályázat feltételeként kötelező felhasználóképzést. Őt *dr. Alföldi István* követte (Neumann János Számítógép-tudományi Társaság), aki egy oktatási csomagot ajánlott a könyvtárosoknak *Digitális írástudás mindenkinek* címmel. *Tóth Ferenc* (Országos Széchényi Könyvtár) a magyar könyvtárak internetes tájékoztató szolgáltatását, a LibInfót ismertette, végül pedig a gyakorlati megvalósításhoz kapcsolódó gondokról, eddigi eredményekről hallhattak a megjelentek *Komlósi Józseftől* (Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár).

A Veszprémi Egyetemi Könyvtár olvasótermét zsúfolásig megtöltötték az érdeklődők. Az előadások után a térség könyvtárosainak nyílt alkalmuk a beszélgetésre, egymás jobb megismerésére, kapcsolataik szorosabbra fűzésére. A többségében Veszprém, Fejér és Győr-Moson-Sopron megyéből, valamint Budapestről érkezett kollégák egyöntetű véleménye szerint hasznos és érdekes volt ez a találkozás.

A második napon műhelymunka folyt, amelyen a tanácskozáson elhangzottakat gondolták tovább a résztvevők.

A május 31-én megrendezett közgyűlés témája az alapításának kétszázadik évfordulóját ünneplő Országos Széchényi Könyvtár volt. Az intézmény működését munkatársai mutatták be. Elsőként *Berke Barnabásné* beszélt a könyvtár gyűjteményéről és a gyűjteményre alapozott szolgáltatásairól, majd *Kürti Lászlóné* ismertette az

OSZK Dokumentumellátó Szolgálatának szerteágazó tevékenységét. Végül az on-line szolgáltatásokat mutatta be *Bánki Zsolt*, ezt követte a közgyűlés hivatalos programja.

A Magyar Minőség Társaság és az EOQ MNB (Európai Minőségi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottsága) által szervezett Minőség Héten 2002-ben is részt vettünk.

A DAT 2002. évi konferenciája során november 6-án tartott könyvtári szakmai nap megszervezésében fővédnökként vállaltunk szerepet. A nap témája az elektronikus tartalomszolgáltatás volt, *A tartalom mindenekfelett* címmel.

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség két regionális konferenciát tervezett 2002 őszére a szakfelügyeletről. Mivel azonban ez a kérdéskör még nem volt annyira kiforrott állapotban, hogy érdemes lett volna tanácskozás keretében megvitatni, a konferenciák végül a könyvtári terület következő időszakra szóló fejlesztési terveiről szóltak.

Szolnokon 2002. november 5-én gyűltek össze az alföldi könyvtárosok, de jöttek a Dunántúlról is érdeklődők. A nagyszámú közönség érdeklődéssel hallgatta *Koncz Erikának*, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma helyettes államtitkárának *A közgyűjtemények és közművelődési intézmények kulturális stratégiája* című előadását, *Virágos Mártának*, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgatójának ismertetését a felsőoktatási könyvtárak elektronikus információszolgáltatására vonatkozó igényekről, *Ramháb Máriának*, a Kecskeméti Katona József Könyvtár igazgatójának beszámolóját az intézmény elektronikus információszolgáltatásáról és a használók képzésére szervezett programjairól, s végül a házigazda Verseghy Ferenc Könyvtár igazgatóhelyettesét, *Takáts Bélát*, aki a könyvtár tartalomszolgáltatását ismertette.

A témaválasztás jogosságát igazolta a rengeteg kérdés is, amit a kollégák főként a helyettes államtitkárnak tettek fel.

Székesfehérvárott november 28-án *Galambosi András*, az Informatikai és Hírközlési Minisztérium osztályvezetője beszélt az IHM könyvtári területet érintő informatikai fejlesztéseiről. Őt *Halász Béla*, a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatója követte, aki közép-dunántúli pályázati lehetőségeket ismertetett, s hasznos tapasztalatokat osztott meg a hallgató-

sággal. A veszprémi és a székesfehérvári megyei könyvtár közös pályázatának nehézségeit és szép eredményeit mutatta be ezután *Komlósi József*, a vendéglátó Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatója, majd szintén helybeliek következtek. A Kodolányi János Főiskola könyvtárának vezetője, *Beniczky Péterné*, és szakinformatikusa, *Szűcs Gabriella* tartott előadást. Előbbi a Phare-támogatással kialakított európai uniós szakrészlegről, utóbbi a felsőoktatási könyvtárak elektronikus információszolgáltatási rendszerének fejlesztéséről és a használók képzésének tapasztalatairól számolt be.

A rendezvény végén az MTA SZTAKI munkatársai, *Király László*, *Simon András* és *Tóth Kornél*, bemutatták az intézményben kidolgozott új magyar könyvtári rendszert, a HunTékát.

Az *Összefogás a könyvtárakért* című akciót 1995-ben indította el az IKSZ. Azóta az ország egész területén hagyománnyá vált ez a rendezvénysorozat, amely a társadalom figyelmét a könyvtárakra irányítja. 2002-ben a megyei könyvtárak megalapításuk ötvenedik évfordulóját ünnepelték, s több helyen is épp a könyvtári napok idejére esett a helyi rendezvény. Az októberi és a novemberi program ezért annyira zsúfolt volt, hogy nyitó rendezvényt ezúttal nem tarthattunk, helyette december 4-én szerveztünk egy konferenciát az Országos Széchényi Könyvtárban, az összefogás akció lezárásaként.

A tanácskozás témája a könyvtári terület következő időszakra szóló stratégiája volt, ami természetesen alapvetően határozza meg a könyvtárak működését és fejlesztéseit 2003 és 2007 között. Éppen ezért a kollégák is nagy érdeklődéssel várták, és szép számban jelentek meg a rendezvényen.

Mivel a téma ennyire fontos és a napi munkához is kötődik, a konferenciát úgy szerveztük, hogy *Skaliczki Judit*, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma könyvtári osztályának vezetője alapos és minden részletre kiterjedő előadása után a megjelenteknek módjuk legyen egy kérdéskör beható megvitatására.

Elismert szakértőket kértünk fel a vitaindító és a moderátori szerepre, az európai uniós kérdésekről folyó beszélgetést *Dippold Péter*, a Könyvtári Intézet igazgatója, az információhoz való hozzáférés biztosításának növeléséről szólót *Domsa Károlyné*, az MTA Könyvtár főigazgató-helyettese, a könyvtáros életpályáról szólót

Bartos Éva, a Könyvtári Intézet osztályvezetője a kistérségi ellátásról szólót pedig Ramháb Mária, a Katona József Könyvtár igazgatója vezette.

III. Továbbképzések

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség a megalapításától fogva rendkívüli jelentőséget tulajdonít a korszerű vezetési, szervezési, ellenőrzési és marketing módszerek elterjesztésének a magyar könyvtárak körében. Az új szemlélet meghonosítása érdekében évről évre újabb tréningeket és tanfolyamokat szervez a könyvtárosoknak.

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk közeledtével a minőség kérdése egyre inkább előtérbe kerül nemcsak az iparban, de a szolgáltatások területén, így a könyvtáraknál is. A szövetség az elmúlt években megvalósított könyvtári menedzsment és marketing tréningjeire alapozva 1999-ben már szervezett minőségbiztosítási tréninget, melyet 2002-ben is megrendezett.

A megjelent 1/2000. (I. 14.) NKÖM képzési rendelet kapcsán az IKSZ benyújtotta akkreditáltatásra a minőségmenedzsment tanfolyamot 120 órás keretben, felsőfokú továbbképzésként. Az NKÖM Könyvtári Akkreditációs Bizottsága 2001 novemberében a tanfolyamot akkreditálta.

2002-ben az akkreditált tanfolyam második, harmadik és negyedik modulján vehettek részt azok a kollégák, akik az első modult még az akkreditáltatás előtt elvégezték.

A tanfolyamokon eleinte sokszorosítással készült segédanyagot kaptak a résztvevők. Felmerült azonban annak az igénye, hogy ezeket az anyagokat a napi munka során, rendszeresen használni szeretnék a könyvtárakban, ezért az IKSZ a Veszprémi Egyetemi Kiadóval közösen megjelentette a minőségmenedzsment kérdéseivel foglalkozó tankönyvet, Minőségmenedzsment a könyvtárban címmel. A könyv elméleti részét Skaliczki Judit és Zalainé Kovács Éva írta, az esettanulmányt, amely egy minőségbiztosítási projekt gyakorlati megvalósítását mutatja be, Ramháb Mária készítette. 2002-ben a tanfolyam résztvevői már ezt kaphatták kézhez.

IV. Kapcsolatok

Tovább erősítettük kapcsolatainkat a szakmai szervezetekkel, a Magyar Könyvtárosok Egye-

sületével megállapodásunk alapján az együttműködésünk szorosabbá és hatékonyabbá vált.

Az elmúlt évben is részt vettünk a különböző szakmai szervezetek és fórumok munkájában:

- a Magyar Kulturális Szövetség elnökségi és választmányi ülésein és közgyűlésén,
- a Nemzeti Kulturális Alaprogram Könyvtári Kollégiumának munkájában,
- a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány kuratóriumában,
- a Szinnyei-díj kuratóriumában,
- a Magyar Adatbázisforgalmazók Szövetségének elnökségében,
- a Könyv, Könyvtár Könyvtáros szerkesztőbizottságában,
- az Informatikai Érdekegyeztető Fórum nonprofit tagozatának,
- a Publica Magyarországnak
- és az EOQ MNB-nek a munkájában,
- valamint az Internet Fiestában.

Az IKSZ által megalakított könyvtári kerekasztal munkájában részt vevő szervezetek közös álláspontot alakítottak ki az év folyamán arról, hogy miként lehetne meghatározni a könyvtáros pályaképet, hogyan lehetne vonzóbbá tenni a szakmát.

V. Egyéb tevékenység

Véleményeztük a kulturális törvényt követő jogszabályok koncepcióit, képviselőink dolgoztak az Országos Dokumentumellátási Rendszer működését segítő bizottságban, a határon kívüli magyar könyvtárakat támogató bizottságban, a könyvtárosképzés és továbbképzés kérdéseivel foglalkozó bizottságban, melyet az MKE-vel közösen működtetünk, és a szerzői jog könyvtári alkalmazása kapcsán fölmerülő problémák kezelésére létrehívott bizottságban.

A szövetség továbbra is kiadja a Könyvtári Levelező/lap című szakmai folyóiratot, amivel az a célja, hogy az aktuális információk a lehető leggyorsabban és legszélesebb körben juthassanak el a könyvtárakhoz, Magyarországon és a határokon kívül is. Emellett fórumot is biztosít a könyvtárosoknak a tapasztalatcserére, szakmai problémák megvitatására. A lap kiadását a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alaprogram támogatja, ez teszi lehetővé, hogy az árát a könyvtárak számára még elfogadható szinten tartsuk.

1 9 6 7 2 1 0 8 9 1 1 2 5 4 1 0 1

Statistikai számjel vagy adószám (csekkszámiaszám)

Az egyéb szervezet megnevezése: Informatikai és Könyvtári Szövetség

Az egyéb szervezet címe: 1054 Budapest, Hold u. 6.

EGYSZERES KÖNYVVITELT VEZETŐ EGYÉB SZERVEZETEK KÖZHASZNÚ EGYSZERŰSÍTETT BESZÁMOLÓJÁNAK MÉRLEGE

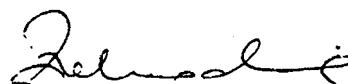
2 0 0 2 ÉV

adatok E FT-ban

Sor- szám	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) helyesbítései	Tárgyév
a	b	c	d	e
1.	A. Befektetett eszközök (2-4. sorok)	319		1.243
2.	I. IMMATERIÁLIS JAVAK	16		374
3.	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	303		869
4.	III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK			
5.	Forgóeszközök (6-9. sorok)	3.308		1.860
6.	I. KÉSZLETEK			
7.	II. KÖVETELÉSEK	168		168
8.	III. ÉRTÉKPAPÍROK			
9.	IV. PÉNZESZKÖZÖK	3.140		1.692
10.	ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK) ÖSSZESEN (1.+5. sor)	3.627		3.103
11.	C. Saját tőke (12.-16. sorok)	3.490		2.971
12.	I. INDULÓ TŐKE / JEGYZETT TŐKE	3.662		3.490
13.	II. TŐKEVÁLTOZÁS / EREDMÉNY	- 172		30
14.	III. LEKÖTÖTT TARTALÉK			
15.	IV. TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEVEKÉNYSÉGBŐL (KÖZHASZNÚ TEVEKÉNYSÉGBŐL)	1.974		3.146
16.	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVEKÉNYSÉGBŐL	- 1.944		- 3.665
17.	D. Tartalék			
18.	E. Céltartalékok			
19.	F. Kötelezettségek (20.-21. sorok)	107		102
20.	I. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK			
21.	II. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	107		102
22.	FORRÁSOK (PASSZÍVÁK) ÖSSZESEN (11.+17.+18.+19. sor)	3.627		3.103

Keltetés: Budapest, 2003. május 15.

T.1715/B.r.sz. 1 - AB Nyomtatvány - Kamipress

Az egyéb szervezet vezetője
(képviselője)

A KÜLÜGYMINISZTERIUM UNIÓS PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma pályázatot hirdet közkönyvtárak részére, a Magyarország európai uniós csatlakozását előkészítő közvélemény-felkészítési program keretében a témával kapcsolatos kiadványgyűjtemény kialakítására, kezelésére, fejlesztésére és terjesztésére, valamint uniós témájú ismeretterjesztő előadások szervezésére. (A lakosság, helyi önkormányzatok, vállalkozók, civil szervezetek tájékoztatása.)

A pályázat célja,

hogy az ország minden régiója megfelelő módon el legyen látva olyan dokumentumokkal (publikációkkal, könyvekkel és CD-ROM-okkal), amelyek általános és szakirányú ismereteket tartalmaznak az Európai Unióról, valamint Magyarország integrációjának körülményeiről. Meghatározó, hogy az e témával kapcsolatos ismeretek mindenki számára könnyen hozzáférhetőek legyenek.

A pályázatot elnyerő könyvtárak **egyszeri nettó 200 000 Ft** támogatásban részesülnek.

A Külügyminisztérium ezen túlmenően felajánlja a pályázat nyertesének a KÜM által támogatott kiadványok díjmentes hozzáférhetőségét.

Pályázati feltételek

Pályázhatnak azon települések városi és községi könyvtárai, ahol nem működik Európai Információs Pont (EIP), és vállalják:

1.) Állománygyarapítás:

- a gyűjtemény kialakítását, folyamatos fejlesztését, jól látható elhelyezését, lehetőség szerint számítógépes nyilvántartását és népszerűsítését;
- különgyűjteményi kezelését;
- a teljes körű nyilvánosságot;
- a gyűjtemény átkölcsönözhetőségét;
- kapcsolattartást a könyvtári hálózat többi tagjával;
- kapcsolattartást az EIP-kel;
- a KÜM tájékoztatását az olvasói igényekről és az állományról;
- az elnyert támogatás elkülönített kezelését és naprakész ellenőrizhetőségét;
- a gyűjtemény egyszemélyi felelősének kijelölését;
- a gyűjtemény kezelőjének részvételét a program keretében rendezett képzéseken.

2.) Rendezvényszervezés:

- lakossági fórumok, rendezvények, előadások szervezését – az általános könyvtári tevékenységen túlmenően – Magyarország csatlakozásával kapcsolatos aktuális kérdésekről (pl. előadások a gazdakörökben, önkormányzati munkatársak részére, nyugdíjas és kismama klubban stb., a helyi igényeknek és adottságoknak megfelelően) – a Külügyminisztérium segítséget nyújt az előadók kiválasztásához;

• megjelenés biztosítását a helyi írott és elektronikus médiumokban (pl. tájékoztatás az állomány EU szakirányú bővüléséről, az integrációval kapcsolatos aktuális kérdésekről, helyi lapokban recenziók közlése, lelőhely-ismertetés – esetleg híradás több könyvtár régió belüli együttműködéséről, rendezvényekről stb.);

• internet- és pályázati figyelmet (az így szerzett információk továbbítása az önkormányzatokhoz, falugazdákhoz, vállalkozókhöz és a speciális információt igénylőkhöz – a helyi adottságok függvényében).

A fentiekén kívül a pályázatnak tartalmaznia kell a könyvtár technikai, személyzeti, elhelyezési és raktározási körülményeit, valamint a megadott feltételrendszer gyakorlati megvalósítására és a működtetésre vonatkozó elképzelések kifejtését. Tekintettel arra, hogy a pályázható összeg két egymástól eltérő célra használható fel, a pályázó könyvtár a már meglévő uniós témájú állományának ismeretében tegyen javaslatot pályázatában arra is, hogy a támogatást milyen arányban kívánja állománygyarapításra és rendezvényszervezésre fordítani.

Rendezvény esetén az elszámolás kizárólag nettó összegről szólhat, munkabér, járulékok, adók a támogatási összegből nem fizethetők.

A pályázat elbírálásának rendje

A beérkező pályázatokat 5 tagú bíráló bizottság értékeli. Tagjai a Külügyminisztérium (egy fő), az Európai Unió Magyarországi Delegációja, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, az Informatikai és Könyvtári Szövetség, valamint az Országgyűlési Könyvtár egy-egy képviselője.

A pályázatok elfogadásáról a beadási határidőt követően **30 napon** belül a pályázó írásbeli értesítést kap. *Válasz hiányában a pályázat elutasítottnak minősül.*

A pályázatot **5 példányban** kell benyújtani, határidő: **2003. június 22.**

A borítékon kérjük feltüntetni: **„Könyvtári pályázat”**

A pályázatot az alábbi címre kell küldeni:

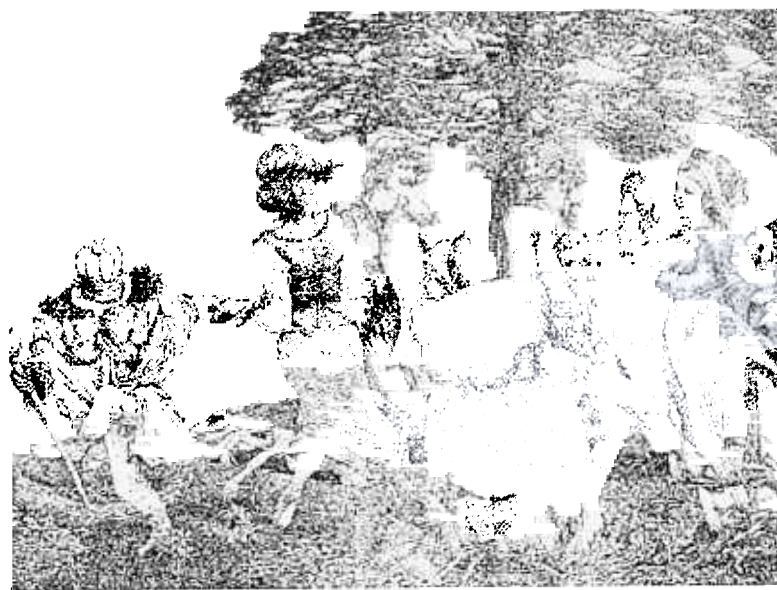
Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma
EU Kommunikációs és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya
1027 Budapest
Bem J. tér 4–6.
Tel.: (1) 458-1392

Az adatlap letölthető a <http://www.pafi.hu> vagy a <http://www.ogyk.hu> honlapról.

Sokéves nagykönyvtári, valamint szakkönyvtári gyakorlattal, egyetemi diplomával, idegen nyelvi és számítógépes ismeretekkel könyvtári vagy szakdokumentációs munkát keres számlaképes könyvtáros. Részmunkaidő is érdekel. Mobil: (06-20) 567-4043, lakás üzenetrögzítővel vagy este: (1) 240-8431.

Főiskolai végzettséggel, több éves gyakorlattal, számítógépes ismerettel számlaképes könyvtáros állást keres. Mobil: (06-30) 423-8024, lakás este: (28) 386-147

ELŐFIZETŐKRE VÁR A CSÍKSZEREDAI SZÉKELYFÖLD

Kovács Tamás: Tánc (részlet)

A Csíkszeredán megjelenő *Székelyföld* című folyóirat rendszeresen közli az előfizetők névsorát. A legutóbbi számból megállapítható, hogy Magyarországon 103 magánszemély mellett 29 intézmény fizet elő a folyóiratra. Az utóbbiak között – az iskolákat, levéltárakat is ideszámolva – összesen 13 könyvtár található: a városi könyvtárak közül az esztergomi és a tapolcai, a megyeiek közül a Fejér megyei. Előfizet a FSZEK, az OIK, a főiskolai könyvtárak közül a Wesley János Lelkészképző Főiskola Könyvtára, az egyetemi könyvtárak közül az Evangélikus Hittudományi

Egyetem Könyvtára, a Szegedi Tudományegyetem három könyvtára és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Könyvtára. Ennyi!!!

Nyilván több könyvtár kap a kötelezpéldányokból, ám akkor is nagyobb figyelmet és megbecsülést érdemel az immár hetedik évfolyamába lépett, havonta megjelenő, 160 lap terjedelmű „kulturális folyóirat”, amely a Székelyföld irodalma mellett érdekes és számomra nem egyszer megrendítő betekintést nyújt a régió történetébe, művelődéstörténetébe, néprajzi hagyományába, művészetébe. A publicisztikák stb. témáit is tekintve nem „csak” egy regionális folyóirat, szerzői, munkatársai között a romániai és magyarországi magyar irodalom (ha egyáltalán tehetünk ilyen megkülönböztetést) képviselőit egyaránt megtaláljuk. (Csak tallózva közöttük: *Bogdán Lajos, Demény Péter, Egyed Emese, Kántor Lajos, Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Sylvester Lajos* stb. – *Kerényi Ferenc, Körmendi Lajos, Láng Gusztáv, Pintér Lajos, Szokolczay Lajos, Temesi Ferenc, Zalán Tibor* stb.). Azaz a folyóiratnak a talán nagyobb hagyományokkal rendelkező *Korunk, Látó, Helikon* mellett (helyesebben: azokat kiegészítve), afféle törzsanyagként is, ott kell(ene) lennie a könyvtárakban.

A folyóirat főszerkesztője *Ferenczes István* József Attila-díjas költő. Természetesen prózát is ír, a közelmúltban jelent meg a *Székely apokalipszis* című könyve, amely azokat a napokat idézi fel, amikor 1944 őszén Székelyföldön megjelentek a Manui-gárdisták. Szerkesztők: *Fekete Vince, Gyögy Attila, Mirk Szidónia-Kata, Molnár Vilmos*. Végezetül, további kedvcsinálóként, a folyóirat rovatai: *Szépirodalom, Academica Transsylvania* (interjúk jeles tudósokkal), *Scripta Mundi, Köztes Európa, Irattár, Ködoszlás, Aranyág, Ujjlenyomat, Műteremtés, Szemle*.

A Székelyföld megrendelhető a Magyar Napló Kft-nél. Levélben: 1406 Bp., Pf. 15.; telefonon és faxon: (1) 342-8768; e-mailen: magynap@elender.hu Előfizetési díj: 6246 Ft.

Felhívtam *Oláh János* főszerkesztőt, szerinte van elég példány az idei három megjelent lapszámból, egyúttal kérte, hogy népszerűsítsem a Naplót is. (Hát megtettem, bár remélem a Magyar Napló nem szorul rá ennyire.)

Kedves Kollégák! A székesfehérvári *Argus* című folyóirat (amit szintén figyelmükbe ajánlok: www.argus.hu) folyamatos munkakapcsolatban van a Székelyföld szerkesztőségével, s szeretnék némi örömhírt közölni velük arról, hogy mennyivel nőtt az előfizetők tábora a hazai könyvtárak körében. Ezért kérem, hogy közöljék velem, ha előfizettek a folyóiratra. Fáradozásukat előre is köszönöm. (arato.antal@vmmk.hu)

Jelentkezési lap

a Könyvtári Intézet által szervezett

..... tanfolyamra

Név:

Leánykori név:

Anyja neve:

Születési hely:

év, hónap, nap: ..

Munkahelyének neve:

címe (irányítószámmal):

telefonszáma:

Értesítési címe (irányítószámmal):

telefonszáma:

E-mail címe:

Szakképesítése:

Legmagasabb iskolai végzettsége: (kérjük a bizonyítvány fotokópiáját csatolni)

Fizetés módja:

egyénilag: csekken kp.

cím, irányítószámmal, ha nem azonos az értesítési címmel:

.....
aláírás

munkahely: csekken kp. átutalással
név, cím, irányítószámmal (ha nem a teljes összeget fizeti a munkahely, kérjük a százalékarány megjelölését):

Amennyiben a munkahely egyenlíti ki a költségeket:

p.h.

Rendezvénynapptár 2003

Idő	Helyszín	Téma	Szervező	Információ
VI. 26.	Budapest, Fazekas M. Főv. Gyak. Ált. Iskola és Gimnázium	A közoktatás könyvtárügye – konferencia	OPKM	Dömsödy Andrea www.opkm.hu
VIII. 14–16.	Nagykanizsa	MKE Vándorgyűlés	MKE Halis István Városi Könyvtár	Jáki Éva
IX. 29.	megyei könyvtár, Tatabánya	ODR-konferencia	József A. M. K.	Fátrai Erzsébet
X. 6.	Szeged, Somogyi-kvt.	Összefogás a könyvtárakért – megnyitó konferencia	IKSZ	Fülöp Ágnes
X. 31	Sárospatak, Református Kollégium	Egyházi könyvkultúra Magyarországon és Európában a XV. század végétől a XVIII. század közepéig. Nemzetközi tudományos konferencia és könyvkiállítás	Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei	Kedves Csaba Nagy Júlia
Havonta	Országos Katolikus Gyűj- teményi Központ	A kulturális örökség	Egyházi Könyvtárak Egyesülése	Ásványi Ilona

Felhívjuk minden kolléga figyelmét arra, hogy ezt a rovatot folyamatosan közölni kívánjuk, mindig hozzá-
telve az újabb rendezvényeket, illetve jelezve a változásokat. Ezért kérjük, országos érdeklődésre számot tartó,
tervbe vett rendezvényeiről időben tájékoztassák a szerkesztőséget, még akkor is, ha az időpont, a rendezvény
témája vagy akár a helyszíne sem végleges. A pillanatnyilag még bizonytalan adatokat dőlt betűvel szedjük, az
áttekinthetőség kedvéért.

Könyvtári
Intézet

Felhívás könyvtárosasszisztens-képzésre

A Könyvtári Intézet oktatási osztálya 2003. szeptember elejétől könyvtárosasszisztens tanfolyamot indít. A képzést az intézmény a 9/2002. (IV.5.) NKÖM rendelet szerint, a szakképesítés szakmai követelményének megfelelően végzi.

A képzés kéthetente két napot vesz igénybe. Szerda-csütörtöki napokon 9.30–15 óráig lesznek az órák. A tanévet a tanulók 2004. május közepén záróvizsgával zárják. A tandíj fél évre 40 000 Ft, mely tartalmazza a vizsgadíjat is.

A képzés a hétéves kötelező továbbképzési tervbe is bevehető. Jelentkezni a mellékelt kitöltött formanyomtatvány visszaküldésével lehet, kérjük csatolni a legmagasabb iskolai végzettségről szóló bizonyítvány másolatát.

Címünk: OSZK Könyvtári Intézet oktatási osztály

1827 Bp. Budavári Palota „F” épület.

További információt Törökné Jordán Katalin tanfolyamfelelős ad.

Tel.: 2243-820 e-mail cím: tjkata@oszk.hu